

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Тетяна Самусь, Євгеній Маринченко, Богдан Вовк,
Віталій Опанасенко, Валентина Ющенко

Навчально-методичний посібник

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Глухів – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Автори:

Тетяна Самусь, Євгеній Маринченко, Богдан Вовк,
Віталій Опанасенко, Валентина Ющенко

Навчально-методичний посібник

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З
ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

для здобувачів спеціальності А5 Професійна освіта
спеціалізацій А5.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології, А5.31 Будівництво та зварювання,
А5.36 Технологія виробів легкої промисловості

Глухів – 2026

УДК 378.147.091.33-027.22:377(072)

М 54

*Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка
(протокол № 1 від 31 серпня 2026 р.)*

Рецензенти:

Ковальчук В. І. – доктор педагогічних наук, професор,

Автори:

Самусь Т. В., канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва;

Маринченко Є. О., доктор філософії, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва;

Вовк Б. І., канд. пед. наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва;

Опанасенко В. П., канд. пед. наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва;

Ющенко В. М., асистент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва.

**М 54 Самусь Т. В., Маринченко Є. О., Вовк Б. І., Опанасенко В. П.,
Ющенко В. М.**

Методичні рекомендації до виконання курсових робіт з професійної педагогіки : навчально-методичний посібник. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2026. 67 с.

ISBN 978-966-376-169-5

У методичних рекомендаціях висвітлено основні питання, пов'язані з написанням та оформленням курсової роботи, а саме: описано поетапну процедуру організації курсового дослідження, розкрито вимоги до його структури, подано рекомендації щодо оформлення результатів студентських досліджень, порядок захисту курсових робіт.

УДК 378.147.091.33-027.22:377(072)

ISBN 978-966-376-169-5

© Самусь Т. В., Маринченко Є. О., Вовк Б. І.,
Опанасенко В. П., Ющенко В. М., 2026
© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. Призначення курсової роботи.....	5
2. Методика виконання курсової роботи	9
3. Вимоги до структури та змісту курсової роботи.....	12
4. Виклад матеріалу та оформлення курсової роботи	16
5. Академічна доброчесність під час виконання курсової роботи.....	20
6. Підготовка до захисту курсової роботи. Критерії її оцінювання.....	27
7. Список використаних джерел.....	36
ДОДАТКИ	38

ВСТУП

Курсова робота є індивідуальною науковою роботою, що виконується студентом під час його навчання у закладах вищої освіти. Вони містять науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати, наукові положення, які виносяться автором для публічного захисту.

Мета курсової роботи з професійної педагогіки полягає у формуванні у здобувачів освіти педагогічної компетентності, шляхом систематизації, закріпленні та поглибленні теоретичних знань напрацьованими дослідниками, а також набуття здатностей до наукового обґрунтування результатів власних досліджень.

У процесі написання курсової роботи реалізуються такі завдання:

- закріплення вмінь самостійно працювати з літературою та творчо підходити до розв'язання конкретних педагогічних проблем;
- формування навичок наукового дослідження та оформлення отриманих результатів у відповідності до сучасних вимог.

Нормативно-правову основу розроблення методичних рекомендацій становлять такі документи:

- Закони України: «Про освіту», «Про професійну освіту» та «Про вищу освіту» [1, 13, 14];
- Статут Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка [2];
- Положення «Про організацію освітнього процесу в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка» [3];
- Положення «Про курсові роботи в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка» [4];
- Положення про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка [5];
- Положення про наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Глухівського національного університету імені Олександра Довженка [6];
- Положення про екзаменаційну комісію у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка [7];
- Положення про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка [8];
- Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [9].
- Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [10].
- Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [11].

Методичні рекомендації адресовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей А5 Професійна освіта спеціалізацій А5.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології, А5.31 Будівництво та зварювання, А5.36 Технологія виробів легкої промисловості.

1. Призначення курсової роботи

Курсова робота є індивідуальним видом науково-дослідної діяльності студента, що виконується після опанування освітнього компонента «Професійна педагогіка». Вона передбачає отримання теоретично обґрунтованих і практично значущих результатів дослідження, які автор представляє під час публічного захисту.

Курсова робота являє собою самостійне дослідження творчого характеру, присвячене актуальним проблемам професійної педагогіки.

Під час підготовки курсової роботи досягаються такі завдання: удосконалення вмінь самостійно опрацьовувати наукові джерела, застосовувати творчий підхід до розв'язання педагогічних проблем, формування навичок організації та проведення наукового дослідження, а також належного оформлення його результатів відповідно до чинних вимог.

Основними вимогами до курсової роботи є:

- актуальність обраної теми;
- ґрунтовне дослідження сучасного стану проблеми на основі аналізу науково-методичних джерел і передового педагогічного досвіду;
- чітке визначення мети, завдань, об'єкта, предмета та методів дослідження;
- обґрунтування авторських положень і розроблення методичних матеріалів;
- логічне поєднання результатів практико-експериментальної роботи з теоретичними узагальненнями;
- формулювання аргументованих висновків і практичних рекомендацій.

Виконання курсової роботи передбачає активне залучення студентів до пошуку та аналізу літературних джерел з питань організації освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, складання індивідуального плану дослідження, обґрунтування актуальності теми, визначення мети й основних завдань роботи, окреслення об'єкта та предмета дослідження, добору відповідних методів і методик, проведення емпіричного дослідження, опрацювання, аналізу та інтерпретації отриманих результатів.

Якісне виконання та успішний захист курсової роботи забезпечують формування професійних компетентностей і досягнення програмних результатів навчання, визначених державним стандартом [12] та освітньо-професійними програмами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності А5 Професійна освіта: А5.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології; А5.31 Будівництво та зварювання; А5.36 Технологія виробів легкої промисловості [9–13].

Результатом виконання курсової роботи є набуття здобувачами освіти комплексу професійних компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших

наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 10. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність застосовувати освітні теорії та методології у педагогічній діяльності.

ФК 3. Здатність керувати навчальними / розвивальними проєктами.

ФК 4. Здатність спрямовувати здобувачів освіти на прогрес і досягнення.

ФК 6. Здатність реалізовувати навчальні стратегії, засновані на конкретних критеріях для оцінювання навчальних досягнень.

ФК 10. Здатність упроваджувати ефективні методи організації праці відповідно до вимог екологічної безпеки, безпеки життєдіяльності та охорони і гігієни праці.

ФК 11. Здатність використовувати у професійній діяльності основні положення, методи, принципи фундаментальних та прикладних наук.

ФК 14. Здатність збирати, аналізувати та інтерпретувати інформацію (дані) відповідно до спеціалізації «Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології».

Програмні результати навчання:

ПРН 02. Володіти інформацією чинних нормативно-правових документів, законодавства, галузевих стандартів професійної діяльності в установах, на виробництвах, організаціях сфери аграрного виробництва та переробки сільськогосподарської продукції.

ПРН 04. Розуміти особливості комунікації, взаємодії та співпраці в міжнародному культурному та професійному контекстах.

ПРН 05. Володіти культурою мовлення, обирати оптимальну комунікаційну стратегію у спілкуванні з групами та окремими особами.

ПРН 07. Аналізувати та оцінювати ризики, проблеми у професійній діяльності й обирати ефективні шляхи їх вирішення.

ПРН 08. Самостійно планувати й організовувати власну професійну діяльність і діяльність здобувачів освіти і підлеглих.

ПРН 09. Відшуковувати, обробляти, аналізувати та оцінювати інформацію, що стосується професійної діяльності, користуватися спеціалізованим програмним забезпеченням та сучасними засобами зберігання та обробки інформації.

ПРН 12. Уміти проєктувати і реалізовувати навчальні/розвивальні проєкти.

ПРН 15. Діагностувати, прогнозувати, забезпечувати ефективність та корегування освітнього процесу для досягнення програмних результатів навчання і допомоги здобувачам освіти в реалізації індивідуальних освітніх траєкторій.

Відповідно до рішення ради факультету технологічної і професійної освіти тематика курсових робіт розробляється провідною кафедрою і має бути спрямована на розв'язання конкретної науково-педагогічної проблеми.

2. Методика виконання курсової роботи

Етапи виконання курсової роботи

Підготовка курсової роботи здійснюється послідовно та охоплює такі етапи:

1. Ознайомлення з обраною темою дослідження.
2. Пошук, аналіз і відбір наукових та навчально-методичних джерел.
3. Розроблення індивідуального календарного плану виконання роботи.
4. Підготовка теоретичної частини, що включає:
 - а) обґрунтування актуальності теми;
 - б) визначення мети та завдань дослідження;
 - в) встановлення об'єкта і предмета дослідження;
 - г) добір методів і методик проведення дослідження.
5. Проведення емпіричного дослідження.
6. Опрацювання, аналіз та інтерпретація одержаних результатів.
7. Підготовка й оформлення практичної частини роботи.
8. Формулювання висновків і розроблення методичних рекомендацій.
9. Редагування тексту та остаточне технічне оформлення курсової роботи.
10. Подання завершеної роботи науковому керівникові для перевірки.
11. Усунення зауважень, доопрацювання тексту та подання остаточного варіанта.
12. Підготовка до публічного захисту курсової роботи.

Вибір теми дослідження

Якість курсової роботи значною мірою залежить від правильного вибору теми дослідження. Студентам пропонується перелік орієнтовних тем, з якого можна обрати найбільш актуальний напрям. За погодженням із науковим керівником на початковому етапі виконання роботи допускається уточнення або конкретизація теми.

Обрана тема має відповідати сучасним тенденціям розвитку науки, потребам професійної освіти, практичним завданням навчання й виховання, а також враховувати наукові інтереси студента та його практичний досвід. Доцільно, щоб результати дослідження могли стати основою для подальших наукових розробок, зокрема під час підготовки магістерської роботи.

Після погодження теми з науковим керівником вона затверджується на засіданні кафедри. Одночасно визначаються план виконання роботи, календарний графік і терміни проведення консультацій. Після затвердження самостійна зміна теми курсової роботи не допускається.

За необхідності, якщо в процесі початкового опрацювання теми виникає потреба в її зміні або уточненні, студент за погодженням із науковим керівником може звернутися із відповідною заявою на ім'я завідувача

кафедри. Остаточне рішення щодо такого звернення ухвалюється на засіданні кафедри.

Вивчення літературних джерел з досліджуваної проблеми

Опрацювання наукової, навчально-методичної та нормативної літератури є одним із ключових етапів підготовки курсової роботи. Саме на цьому етапі формується інформаційна база дослідження, здійснюється систематизація джерел відповідно до тематики та накопичуються матеріали для подальшого аналізу.

Працюючи з літературою, доцільно використовувати різні способи фіксації інформації: складання тез, конспектів, анотацій або коротких реферативних записів. Якщо використовуються дослівні цитати, необхідно обов'язково зазначати автора, назву джерела та сторінки, з яких вони запозичені. Такий підхід значно полегшує підготовку остаточного тексту роботи та забезпечує дотримання принципів академічної доброчесності.

Найбільш повне висвітлення теоретичних засад досліджуваної проблеми, як правило, міститься в монографіях. У них ґрунтовно аналізуються сучасні наукові підходи, висвітлюються напрями розв'язання проблеми та подаються розширені бібліографічні списки. Саме тому вивчення теми доцільно розпочинати з опрацювання монографічних праць.

Важливим джерелом актуальної інформації є також наукові статті, матеріали конференцій і фахові періодичні видання, зокрема педагогічні журнали та газети («Професійно-технічна освіта», «Профтехосвіта», «Освіта України», «Порівняльна професійна педагогіка» та ін.), у яких висвітлюються сучасні тенденції розвитку професійної освіти та результати новітніх досліджень.

Особливу увагу слід приділити поняттєвому аналізу теми дослідження. Це дає можливість забезпечити коректне використання основних термінів і уникнути різночитань під час їх тлумачення. Наприклад, поняття **наступності** у філософії та загальнонауковому розумінні характеризує закономірний зв'язок між різними етапами розвитку, коли нове виникає на основі попереднього, зберігаючи окремі його елементи. У педагогічній науці це поняття трактується по-різному: як педагогічна закономірність, методологічний або загальнопедагогічний принцип. Водночас в українському педагогічному словнику наступність у навчанні визначається як забезпечення послідовності, системності та логічного взаємозв'язку під час добору й розміщення навчального матеріалу.

Складання робочого плану

Розроблення робочого плану здійснюється одночасно з опрацюванням наукових джерел. На цьому етапі уточнюються науковий апарат дослідження, зміст окремих розділів, орієнтовний обсяг роботи та методи, які будуть використані під час її виконання. План має відображати перелік основних питань, що підлягають розгляду в межах обраної теми. Уже на початковому

етапі доцільно сформуванати загальне уявлення про структуру майбутньої курсової роботи. Робочий план сприяє логічній організації дослідження, допомагає систематизувати опрацьований матеріал і зосередити увагу на ключових аспектах проблеми. Попередні висновки, власні міркування та результати аналізу також рекомендується групувати відповідно до визначених структурних елементів роботи.

Вивчення педагогічного досвіду

Дослідження педагогічного досвіду може здійснюватися із застосуванням різних методів, серед яких:

а) **аналіз науково-педагогічних джерел** (матеріалів конференцій, наукових статей, методичних публікацій тощо). Під час опрацювання таких матеріалів доцільно робити короткі записи, звертаючи увагу на автора, особливості його педагогічної діяльності та практичні результати впровадження відповідних підходів;

б) **педагогічне спостереження** за діяльністю викладачів або майстрів виробничого навчання. Перед проведенням спостереження необхідно визначити його мету, скласти програму або план, а отримані результати систематизувати, проаналізувати та узагальнити;

в) **вивчення освітнього процесу** в закладі професійної (професійно-технічної) освіти шляхом аналізу навчальної документації, проведення спостережень, анкетування, бесід та інших методів збору емпіричних даних.

Організація експериментального дослідження

Педагогічний експеримент зазвичай реалізується в кілька послідовних етапів.

Констатувальний етап передбачає визначення мети дослідження, встановлення незалежної та залежної змінних, аналіз наукової літератури й педагогічного досвіду, а також розроблення методики дослідження. Незалежною змінною виступає чинник, який дослідник розглядає як засіб підвищення ефективності освітнього процесу (наприклад, педагогічні умови, методи, технології чи засоби навчання). Залежною змінною є показник, зміна якого оцінюється в ході експерименту, зокрема рівень знань, сформованість компетентностей або результати виробничого навчання. На цьому ж етапі формуються контрольна й експериментальна групи, які повинні мати приблизно однакові вихідні показники.

Формувальний етап полягає у впровадженні розробленої методики в освітній процес експериментальної групи та реалізації визначених педагогічних умов.

Контрольний етап передбачає повторне оцінювання результатів навчання та порівняння показників контрольної й експериментальної груп для визначення ефективності запропонованої методики.

Узагальнення висновків дослідно-експериментальної роботи

Для об'єктивного аналізу результатів дослідження застосовують методи статистичної обробки даних. Найчастіше використовують обчислення середніх значень отриманих показників. Під час кількісного аналізу відповідей респондентів кожній відповіді надається відповідна числова оцінка згідно з обраною шкалою. Після цього визначають середнє арифметичне або медіану, що характеризує центральне значення впорядкованої сукупності даних. Приклади графічного подання результатів дослідження наведено в додатку А.

Для перевірки статистичної значущості відмінностей між показниками двох вибірок (наприклад, результатами навчання учнів різних академічних груп) доцільно застосовувати **критерій χ^2 (хи-квадрат) К. Пірсона**, який використовується для оцінювання узгодженості експериментальних даних (див. додаток Б).

Уточнення структури та змісту курсової роботи

Курсова робота повинна мати чітку й логічну структуру, яка, як правило, включає такі складові:

- титульний аркуш;
- зміст;
- вступ;
- основну частину (переважно два або три розділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

3. Вимоги до структури та змісту курсової роботи

Титульна сторінка курсової роботи (додаток В)

Титульна сторінка є першим елементом курсової роботи та оформлюється відповідно до встановлених вимог. На ній зазначають повну назву закладу вищої освіти, найменування кафедри, прізвище, ім'я та по батькові здобувача освіти, тему курсової роботи, відомості про наукового керівника (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь і вчене звання), місто та рік виконання роботи. Крім того, передбачаються місця для внесення прізвищ та ініціалів членів комісії, дати проведення захисту й отриманої оцінки.

Зміст (додаток Г)

У змісті відображаються всі структурні елементи курсової роботи із зазначенням сторінок, на яких вони починаються. До нього включають вступ, назви розділів і підрозділів, висновки, список використаних джерел та додатки.

Назви «Вступ», «Висновки», «Список використаних джерел» і «Додатки» не нумеруються.

Розділи позначають арабськими цифрами. Після слова «РОЗДІЛ» зазначають його порядковий номер без крапки, а назву подають з нового рядка. За необхідності розділи поділяють на підрозділи. Їх нумерація складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, розділених крапкою (наприклад, **1.1, 2.3** тощо). Заголовок підрозділу записують у тому самому рядку після його номера, починаючи з великої літери.

Вступ

У вступі подається загальна характеристика дослідження. Його рекомендований обсяг становить 2–3 сторінки. Зміст вступу має бути чітким, логічним і стислим, без надмірного викладу теоретичних положень. У цьому розділі обґрунтовується актуальність теми, визначається її наукова та практична значущість, характеризується сучасний стан розроблення досліджуваної проблеми.

Актуальність теми

Обрана тема повинна відповідати сучасним тенденціям розвитку відповідної галузі науки, враховувати потреби освітньої практики та перспективи її вдосконалення. Під час обґрунтування актуальності необхідно показати практичне значення дослідження, коротко охарактеризувати наукові праці провідних учених із визначеної проблематики та окреслити ступінь її наукового опрацювання.

Важливо також визначити суперечності між сучасними потребами педагогічної практики та наявним рівнем наукового забезпечення, оскільки саме вони зумовлюють постановку наукової проблеми, розв'язанню якої присвячене дослідження.

Приклад

Сучасний етап реформування освіти в Україні характеризується активним розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), які стали невід'ємною складовою більшості сфер суспільного життя. Їх широке впровадження суттєво впливає на модернізацію освітнього процесу, сприяючи оновленню змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх фахівців.

Проблеми використання ІКТ у навчанні, створення педагогічних програмних засобів, методики їх застосування, а також питання організації освітнього процесу із застосуванням комп'ютерних технологій висвітлено у працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців, серед яких В. Биков, А. Гейн, Б. Гершунський, Р. Гуревич, А. Єршов, М. Жалдак, Ю. Іванов, І. Захаров, М. Кадемія, А. Кузнецов, М. Лапчик, Н. Морзе, О. Полат, І. Роберт, Л. Шевченко та інші.

Водночас розвиток інформаційно-комунікаційних технологій відбувається значно швидше, ніж їх науково-методичне забезпечення та впровадження в освітню практику. Це зумовлює виникнення суперечності між широкими можливостями сучасних цифрових технологій і недостатнім рівнем їх використання у професійній освіті. Саме тому актуальним є пошук ефективних підходів до інтеграції ІКТ у процес професійної підготовки з урахуванням специфіки конкретної професії.

Застосування сучасних цифрових технологій у професійному навчанні визначається не лише потребою підвищення якості освітнього процесу, а й необхідністю формування у майбутніх фахівців компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, окремі питання використання ІКТ під час виробничого навчання майбутніх кваліфікованих робітників аграрної сфери залишаються недостатньо опрацьованими.

Саме це зумовило вибір теми дослідження **«Використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі виробничого навчання майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарського виробництва»**.

Мета, завдання

Мета та завдання дослідження визначаються відповідно до об'єкта й предмета дослідження. Формулювання мети має бути конкретним і відображати кінцевий результат, якого планується досягти в процесі виконання курсової роботи, уникаючи надто загальних висловлювань. Під час її визначення доцільно використовувати дієслова **«дослідити», «обґрунтувати», «визначити», «з'ясувати», «розробити», «довести»** тощо.

Завдання дослідження конкретизують мету та відображають основні етапи її досягнення. Зазвичай вони передбачають:

- а) аналіз психолого-педагогічної, наукової та методичної літератури з досліджуваної проблеми;
- б) вивчення сучасного стану практичного розв'язання визначеної проблеми;

- в) теоретичне обґрунтування й розроблення комплексу педагогічних заходів, необхідних для досягнення поставленої мети;
- г) експериментальну перевірку ефективності запропонованих підходів;
- д) підготовку методичних рекомендацій щодо використання отриманих результатів у практичній діяльності.

Приклад

Мета роботи: теоретично обґрунтувати та визначити ефективні шляхи використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення сільськогосподарської техніки.

Завдання дослідження:

- проаналізувати наукову, навчальну та методичну літературу з проблематики дослідження;
- визначити роль інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарського виробництва;
- експериментально перевірити ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення дисципліни «Сільськогосподарські машини»;
- узагальнити педагогічні умови впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі.

Об'єкт дослідження

Об'єктом дослідження є певне педагогічне явище, процес або система, у межах яких виникає наукова проблема. Наприклад, ним може бути процес професійного навчання майбутніх фахівців.

Предмет дослідження

Предмет дослідження конкретизує об'єкт і визначає той його аспект, який безпосередньо вивчається в роботі. Ним можуть бути педагогічні умови, принципи, методи, форми, засоби або технології навчання. Саме предмет дослідження визначає зміст мети та завдань курсової роботи.

Приклад

Об'єкт дослідження: використання інформаційно-комунікаційних технологій у процесі професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників сільськогосподарського виробництва.

Предмет дослідження: педагогічні умови використання інформаційно-комунікаційних технологій під час вивчення сільськогосподарських машин.

Методи дослідження

Для забезпечення наукової обґрунтованості отриманих результатів доцільно застосовувати комплекс взаємопов'язаних методів дослідження. До них належать теоретичні методи (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, опрацювання наукових джерел), емпіричні методи (спостереження, бесіда, анкетування, тестування, педагогічний експеримент), а також методи

математичної статистики, що використовуються для обробки й інтерпретації експериментальних даних.

Основна частина

Основна частина курсової роботи складається з розділів і підрозділів, у яких послідовно висвітлюються результати проведеного дослідження. Кожний розділ починають із нової сторінки та, як правило, поділяють на два або три підрозділи. Не рекомендується використовувати загальні назви на кшталт «**Теоретична частина**» або «**Практична частина**». Заголовки розділів повинні чітко відображати зміст і коло питань, що розглядаються.

Перший розділ має теоретичний характер. У ньому аналізуються сучасні наукові підходи до досліджуваної проблеми, узагальнюються результати попередніх досліджень, здійснюється поняттєвий аналіз основних категорій та висвітлюється авторське бачення наукових позицій, представлених у літературі.

Другий розділ, як правило, присвячують опису методики дослідження та аналізу отриманих результатів. Саме тут подають характеристику організації експериментальної роботи, описують використані форми, методи й засоби навчання, розкривають хід педагогічного експерименту та обґрунтовують ефективність запропонованих педагогічних рішень. Виклад матеріалу має відповідати затвердженому плану дослідження.

Після завершення кожного розділу доцільно навести короткі підсумкові висновки, у яких узагальнюються основні результати.

Висновки

У висновках стисло узагальнюють найважливіші результати виконаного дослідження, їх наукове значення та практичну цінність. Спочатку коротко характеризують стан розроблення досліджуваної проблеми, після чого послідовно викладають основні результати, отримані в процесі виконання курсової роботи, і визначають можливості їх практичного застосування.

Зміст висновків повинен безпосередньо відповідати поставленим завданням дослідження. Перед їх написанням доцільно ще раз проаналізувати сформульовані у вступі завдання та послідовно відобразити результати виконання кожного з них. Зазвичай кожному завданню відповідає один або два висновки. Орієнтовний обсяг цього структурного елемента становить 1–2 сторінки.

Список використаних джерел

Список використаних джерел розміщують після висновків, починаючи з нової сторінки. Його оформлюють відповідно до чинних вимог бібліографічного опису (див. додаток Д). Джерела можуть розташовуватися або в порядку їх цитування в тексті, або за алфавітом прізвищ авторів чи назв документів.

Додатки

Додатки є невід'ємною складовою курсової роботи та містять матеріали, які доповнюють основний текст, але через значний обсяг або допоміжний характер не включаються до основної частини. До них можуть входити проміжні розрахунки, таблиці, графічні матеріали, анкети (додаток Ж), контрольні завдання, дидактичні матеріали, пам'ятки для здобувачів освіти чи викладачів, технічна й технологічна документація, конспекти або фрагменти занять та інші матеріали, що підтверджують результати проведеного дослідження (додаток З).

4. Виклад матеріалу та оформлення курсової роботи

Вимоги до оформлення курсової роботи

Курсова робота виконується на аркушах білого паперу формату А4 (210 × 297 мм) і друкується лише з одного боку аркуша.

Рекомендований обсяг основного тексту курсової роботи (без списку використаних джерел і додатків) становить **25–30 сторінок**. Текст оформлюють шрифтом **Times New Roman**, кегль **14 pt**, міжрядковий інтервал – **1,5**. На одній сторінці зазвичай розміщується **29–30 рядків** тексту. Рекомендуються такі розміри полів: ліве – **20–25 мм**, праве – **15 мм**, верхнє та нижнє – **по 20 мм**.

Нумерація сторінок

Сторінки курсової роботи нумерують арабськими цифрами, розміщуючи номер у правому верхньому куті без крапки після нього. Нумерація є наскрізною і охоплює всі сторінки роботи.

Титульний аркуш вважається першою сторінкою, однак номер на ньому не проставляють. Зміст є другою сторінкою й також залишається без цифрового позначення. Починаючи зі сторінки «**Вступ**», нумерація відображається цифрою **3** і далі продовжується послідовно до завершення роботи.

Оформлення заголовків

Назви основних структурних елементів роботи («**ЗМІСТ**», «**ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ**», «**ВСТУП**», «**РОЗДІЛ**», «**ВИСНОВКИ**», «**СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**», «**ДОДАТКИ**») друкують великими літерами та розташовують симетрично відносно тексту.

Заголовки підрозділів оформлюють з абзацного відступу, використовуючи малі літери, за винятком першої великої. Крапку після заголовків не ставлять. Якщо заголовок складається з кількох речень, їх відокремлюють крапками. Між заголовком і наступним текстом залишають один порожній рядок.

Кожний структурний елемент курсової роботи необхідно розпочинати з нової сторінки.

До загального обсягу роботи не включають список використаних джерел, додатки, а також таблиці й рисунки, що займають повністю окрему сторінку. Водночас усі ці сторінки входять до загальної наскрізної нумерації.

Нумерація структурних елементів

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти, таблиці, рисунки та формули позначають арабськими цифрами без використання знака №.

Такі структурні елементи, як **зміст**, **перелік умовних позначень**, **вступ**, **висновки**, **список використаних джерел** і **додатки**, порядкових номерів не мають.

Підрозділи нумерують у межах відповідного розділу. Їх номер складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, розділених крапкою. Після номера ставлять крапку, наприклад: **3.2.**, після чого в цьому ж рядку подають назву підрозділу.

Оформлення ілюстрацій

Рисунки, фотографії, креслення, схеми, графіки та інші ілюстративні матеріали розміщують безпосередньо після першого посилання на них у тексті або, за потреби, на наступній сторінці.

Усі ілюстрації позначають скороченням **«Рис.»** (або **«Мал.»**) і нумерують у межах кожного розділу. Номер складається з номера розділу та порядкового номера рисунка, наприклад: **Рис. 1.2** – другий рисунок першого розділу.

Підпис до рисунка розташовують під ілюстрацією (або праворуч від неї, якщо це передбачено вимогами оформлення). Він повинен містити:

- скорочене позначення **«Рис.»** (**«Мал.»**);
- порядковий номер ілюстрації;
- коротку та змістовну назву, що характеризує наведене зображення.

У додатках застосовується окрема система нумерації ілюстрацій.

До найпоширеніших видів ілюстративного матеріалу належать креслення, технічні рисунки, фотографії, схеми, діаграми та графіки.

Оформлення таблиць

Цифрові дані доцільно подавати у вигляді таблиць.

Таблиці нумерують окремо в межах кожного розділу. Над таблицею, праворуч, розміщують слово **«Таблиця»** та її номер, наприклад: **Таблиця 1.2**, що означає другу таблицю першого розділу.

Якщо таблиця займає кілька сторінок, над її продовженням зазначають напис **«Продовж. табл. 1.2»**, при цьому назву таблиці повторно не подають.

Назву таблиці розміщують над нею по центру. Слово **«Таблиця»** та її назву друкують з великої літери, а назву рекомендується виділяти **напівжирним шрифтом**.

Таблицю необхідно розташовувати після першої згадки про неї в тексті. За можливості її подають так, щоб вона читалася без повороту сторінки; якщо це неможливо, допускається поворот аркуша за годинниковою стрілкою.

Назви граф таблиці починають із великої літери. Підзаголовки пишуть з малої літери, якщо вони є продовженням заголовка, або з великої, якщо мають самостійне значення.

Для повторюваних текстових значень допускається використання лапок. Якщо повторюється кілька слів, під час першого повторення застосовують слова **«Те ж»**, а надалі – лапки. Якщо відповідні дані відсутні, у клітинці ставлять пропуск. Не допускається використання лапок замість

чисел, математичних символів, умовних позначень, марок чи хімічних формул.

Оформлення формул

Формули нумерують лише за наявності двох і більше формул у роботі. Номер складається з номера розділу та порядкового номера формули й записується в круглих дужках біля правого поля сторінки, наприклад (2.2).

Пояснення всіх символів, змінних і числових коефіцієнтів наводять безпосередньо після формули в тій послідовності, у якій вони використані. Кожне позначення починають із нового рядка.

Наприклад, для визначення довжини нитки, необхідної для виконання одного вишитого елемента, може бути використана відповідна розрахункова формула:

$$k = \frac{l - l_{\text{н}}}{n}, \quad (4)$$

де l – довжина нитки на початку вишивання; $l_{\text{н}}$ – довжина нитки наприкінці роботи; n – кількість вишитих елементів.

Формули та математичні вирази рекомендується відокремлювати від основного тексту вільними рядками. Якщо запис формули не вміщується в одному рядку, допускається її перенесення на наступний рядок після знаків рівності (=), додавання (+), віднімання (–), множення (×) або ділення (:).

Оформлення посилань

Під час використання в курсовій роботі наукових результатів, положень, ідей, цитат або інших матеріалів, запозичених із праць інших авторів, необхідно обов'язково робити бібліографічні посилання із зазначенням конкретних сторінок джерела.

Посилання в тексті оформлюють у квадратних дужках відповідно до порядкового номера джерела у списку використаних джерел. Наприклад, запис [10, с. 31–32] означає, що наведена інформація або цитата запозичена з джерела № 10, сторінки 31–32.

Якщо посилання здійснюється одночасно на кілька джерел, їх номери зазначають через крапку з комою, наприклад: [3; 4; 6; 7].

Під час посилання на окремі елементи роботи використовують такі позначення:

- на рисунок – **рис. 1.2**;
- на формулу – **у формулі (2.1)**;
- на таблицю – **у табл. 1.3**.

Якщо виникає потреба повторно звернути увагу читача на вже наведену таблицю, застосовують скорочення «див.», наприклад: **див. табл. 2.1**.

Список використаних джерел

Список використаних джерел розміщують після висновків курсової роботи. Він містить повний бібліографічний опис усіх джерел, на які є посилання в тексті, та оформлюється відповідно до чинних вимог бібліографічного опису.

Додатки

Додатки оформлюють як продовження курсової роботи та розміщують після списку використаних джерел у тій послідовності, у якій на них зроблено посилання в основному тексті.

Кожний додаток починають з нової сторінки. Він повинен мати власний заголовок, який розташовують угорі сторінки симетрично до тексту. Заголовок друкують малими літерами, починаючи з великої.

Над заголовком по центру сторінки зазначають слово «Додаток» і літерне позначення відповідного додатка.

Додатки позначають великими літерами української абетки, використовуючи їх у послідовному порядку. При цьому не застосовують літери **Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь**. Наприклад: **Додаток А, Додаток Б, Додаток В** тощо.

5. Академічна доброчесність під час виконання курсової роботи

Основні принципи академічної доброчесності

Академічна доброчесність є одним із ключових засадничих принципів функціонування системи вищої освіти, що забезпечує якість освітньої та наукової діяльності, а також сприяє формуванню довіри до її результатів. Під час підготовки курсової роботи вона розглядається не лише як обов'язкова вимога щодо дотримання встановлених норм, а й як показник професійної етики та академічної культури майбутнього педагога професійного навчання.

Згідно з положеннями законодавства України та локальними нормативними актами закладів вищої освіти, академічна доброчесність визначається як система етичних норм і правил поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники освітнього процесу під час навчальної, викладацької, наукової й творчої діяльності. Її дотримання спрямоване на забезпечення достовірності результатів навчання, об'єктивності оцінювання та визнання наукових здобутків [5; 14].

Підготовка курсової роботи передбачає неухильне дотримання вимог академічної доброчесності, оскільки така робота є самостійним навчально-науковим дослідженням, результати якого проходять оцінювання, публічний захист і перевірку на академічну оригінальність.

До основних принципів академічної доброчесності належать:

- формування у здобувачів освіти відповідального ставлення до дотримання норм академічної доброчесності через використання ефективних освітніх, виховних і мотиваційних засобів;
- забезпечення відкритого доступу до інформації щодо правил академічної доброчесності, можливих порушень і передбачених заходів відповідальності;
- неприйнятність будь-яких проявів недоброчесної академічної поведінки та послідовне дотримання принципу нульової толерантності до таких порушень;
- визнання авторських прав, повага до інтелектуальної праці інших осіб і дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності;
- запобігання виникненню та врегулювання конфлікту інтересів у процесі освітньої й наукової діяльності [14].

Вимоги до оригінальності тексту курсової роботи

Підготовка курсової роботи повинна здійснюватися з безумовним дотриманням норм академічної доброчесності, визначених законодавством України та внутрішніми нормативними документами закладу вищої освіти. Під час виконання дослідження здобувач освіти зобов'язаний керуватися принципами доброчесної академічної поведінки, передбаченими Законом України «Про освіту» та іншими нормативно-правовими актами у сфері освіти [14].

Однією з обов'язкових вимог до курсової роботи є достатній рівень оригінальності її тексту. Саме він свідчить про самостійність виконання дослідження, уміння автора критично опрацьовувати наукові джерела, аналізувати інформацію, формулювати власні висновки та аргументовано представляти результати проведеного дослідження. Використання положень, ідей чи результатів інших авторів допускається лише за умови правильного оформлення посилань і дотримання правил академічного цитування. Таким чином, оригінальність тексту є важливим показником якості курсової роботи та необхідною умовою її допуску до захисту.

Згідно з Положенням «Про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», кожен учасник освітнього процесу повинен коректно посилається на використані джерела інформації, не допускати академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації та інших порушень академічної доброчесності. Встановлені вимоги є обов'язковими для всіх здобувачів освіти незалежно від спеціальності чи форми навчання [5].

Академічний плагіат розглядається як привласнення результатів інтелектуальної діяльності інших осіб шляхом їх повного або часткового використання без належного посилання на автора чи першоджерело. До цього виду порушень також належить відтворення або переклад чужих наукових праць із подальшим представленням їх як власних результатів дослідження без відповідного цитування [14].

Найпоширенішими проявами академічного плагіату є:

1. подання чужої роботи або її окремих частин як результату власної діяльності;
2. дослівне копіювання текстових фрагментів без належного оформлення цитат і бібліографічних посилань;
3. використання запозичених матеріалів після незначного редагування без зазначення автора та джерела;
4. включення до власного тексту чужих ідей, висновків чи аргументів без належного посилання;
5. виклад змісту наукових праць власними словами без посилання на першоджерело, навіть якщо змінено лексику або структуру речень;
6. механічне поєднання матеріалів із різних джерел без їх критичного аналізу та авторського опрацювання;
7. навмисне викривлення бібліографічних відомостей або включення до списку використаних джерел літератури, яка фактично не використовувалася;
8. переклад іншомовних наукових текстів із подальшим поданням їх як власних напрацювань без зазначення автора;
9. оприлюднення роботи під ім'ям особи, яка не є її справжнім автором;
10. публікація результатів, створених у співавторстві, без зазначення інших учасників авторського колективу.

Крім академічного плагіату, до порушень академічної доброчесності належать й інші неправомірні дії.

Самоплагіат полягає у повторному використанні власних раніше опублікованих результатів досліджень без зазначення факту їх попереднього оприлюднення та поданні їх як нових наукових здобутків.

Фабрикація означає навмисне вигадкування фактів, експериментальних даних або інших результатів дослідження, які не були отримані в реальності.

Фальсифікація передбачає свідоме перекручування, зміну або підміну наявних даних, що призводить до викривлення результатів освітньої чи наукової діяльності.

Списування є використанням недозволених джерел інформації під час виконання письмових робіт або проходження контрольних заходів, якщо це суперечить установленим правилам оцінювання.

Обман охоплює будь-яке умисне надання неправдивої інформації щодо результатів навчання, наукової діяльності чи організації освітнього процесу. Одними з його проявів є академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Хабарництво полягає у пропонуванні, наданні або отриманні матеріальних чи нематеріальних благ з метою здобуття неправомірних переваг під час навчання або оцінювання.

Необ'єктивне оцінювання проявляється у свідомому завищенні або заниженні результатів оцінювання, створенні необґрунтованих переваг чи перешкод для здобувачів освіти, а також у будь-яких спробах вплинути на педагогічного чи науково-педагогічного працівника з метою зміни результатів оцінювання всупереч установленим вимогам [5].

Оригінальність курсової роботи визначається насамперед рівнем самостійності автора під час підготовки дослідження. Вона проявляється у власному викладі матеріалу, належному використанні наукових джерел, відсутності неправомірних запозичень та здатності здобувача освіти здійснювати аналіз, узагальнення й аргументоване обґрунтування отриманих результатів. Водночас оригінальність не виключає використання праць інших науковців, адже будь-яке дослідження спирається на вже накопичений науковий досвід. Використані джерела мають виконувати допоміжну функцію, бути підґрунтям для власних висновків, а не переважати за обсягом над авторським текстом.

Під час написання курсової роботи необхідно чітко розмежовувати допустимі та недопустимі способи використання чужих матеріалів. Допустимими є пряме цитування із правильним оформленням цитат і бібліографічних посилань, а також переказ змісту наукових праць із обов'язковим зазначенням першоджерела. Натомість порушенням академічної доброчесності вважаються дослівне копіювання тексту без посилань, формальне перефразування без належного цитування, а також

повторне використання власних раніше виконаних робіт або їх окремих фрагментів без відповідного зазначення.

Дотримання принципів академічної доброчесності передбачає відповідальне ставлення здобувача освіти до всіх етапів підготовки курсової роботи. Автор повинен самостійно опрацьовувати наукові джерела, критично оцінювати отриману інформацію, уникати надмірного цитування та не використовувати технічні чи стилістичні прийоми для приховування запозичень. Водночас високий показник текстової унікальності сам по собі не підтверджує самостійності виконання дослідження, якщо робота не містить логічно побудованої аргументації та власних аналітичних висновків.

Усі курсові роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти проходять обов'язкову перевірку на наявність академічного плагіату із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення, зокрема системи **Anti-Plagiarism**. Перевірку організовує відповідальна особа наукової бібліотеки, яка формує звіт про результати аналізу, оформлює довідку щодо рівня оригінальності тексту та передає її завідувачеві відповідної кафедри.

Перевірка здійснюється у два послідовні етапи.

На першому етапі за допомогою програмно-технічних засобів визначається наявність ознак академічного плагіату або самоплагіату та встановлюється відсоток оригінальності тексту.

Другий етап передбачає експертний аналіз виявлених текстових збігів фахівцями, які оцінюють результати комп'ютерної перевірки з урахуванням специфіки предметної галузі, особливостей дослідження та інших обставин, що можуть впливати на інтерпретацію отриманих результатів [4, с. 14].

Відповідно до внутрішніх нормативних документів університету, курсова робота допускається до розгляду за умови, що рівень її текстової оригінальності становить не менше 30 % і при цьому відсутні неправомірні запозичення або ознаки самоплагіату [4]. Разом із тим визначальним критерієм є не лише відсоток унікальності, а й самостійність виконання дослідження, логічність викладу матеріалу, коректність використання джерел та наявність власних наукових висновків. Навіть за високих показників унікальності робота може бути визнана такою, що не відповідає вимогам академічної доброчесності, якщо встановлено факти механічного перефразування чи відсутність авторського аналізу.

До подання курсової роботи здобувач освіти може самостійно оцінити рівень її текстової оригінальності, скориставшись доступними онлайн-сервісами або спеціалізованими програмами для перевірки текстових збігів. Результати такої перевірки мають виключно інформаційний характер і можуть використовуватися лише для попереднього аналізу, оскільки під час офіційної процедури перевірки університет застосовує сертифіковані програмні засоби.

Під час аналізу результатів комп'ютерної перевірки не розглядаються як академічний плагіат:

- загальноприйнята наукова термінологія, усталені словосполучення та загальновідомі визначення;
- офіційні назви нормативно-правових актів, державних стандартів, освітніх програм та інших офіційних документів;
- бібліографічні описи використаних джерел;
- належним чином оформлені цитати із зазначенням автора та джерела запозичення.

Якщо під час перевірки буде встановлено недостатній рівень оригінальності або виявлено фрагменти, що викликають обґрунтовані сумніви щодо їх авторства, курсова робота може бути повернута здобувачеві освіти для доопрацювання. Підвищити рівень оригінальності можна шляхом скорочення надмірного цитування, поглиблення аналітичної складової дослідження, розширення власних міркувань та уточнення окремих формулювань.

Підсумкове рішення щодо відповідності курсової роботи вимогам академічної доброчесності приймається за результатами комплексного експертного оцінювання, яке враховує не лише показники програмної перевірки, а й особливості тематики дослідження, галузі знань та характер використаних джерел.

Підтвердженням особистої відповідальності здобувача освіти за самостійне виконання дослідження є підписання декларації про академічну доброчесність, яка засвідчує достовірність поданих результатів та їх відповідність установленим вимогам.

У разі встановлення фактів порушення принципів академічної доброчесності курсова робота може бути повернута на доопрацювання або не допущена до захисту відповідно до порядку, визначеного внутрішніми нормативними документами закладу вищої освіти.

Використання штучного інтелекту в освітній діяльності: дозволені та недопустимі практики

Стрімкий розвиток цифрових технологій зумовив активне впровадження систем штучного інтелекту в освітню та наукову діяльність. Сьогодні здобувачі вищої освіти широко застосовують інтелектуальні чат-боти, сервіси автоматизованого створення текстів, машинного перекладу, інтелектуального пошуку інформації та інші цифрові інструменти, що функціонують на основі технологій штучного інтелекту. Використання таких засобів стало невід'ємною складовою сучасного освітнього середовища, що потребує чіткого методичного регулювання та дотримання встановлених етичних норм.

Під час виконання курсової роботи з методики професійного навчання застосування інструментів штучного інтелекту допускається лише за умови дотримання принципів академічної доброчесності. Студент повинен усвідомлювати, що відповідальність за зміст, достовірність і наукову обґрунтованість роботи покладається виключно на автора. Системи штучного

інтелекту не є учасниками освітнього процесу, не можуть визнаватися авторами наукових праць і не несуть відповідальності за створений ними контент. Їх використання має допоміжний характер і не повинно замінювати самостійну роботу з науковими джерелами, критичне мислення та професійний аналіз.

Виконання курсової роботи спрямоване насамперед на перевірку рівня сформованості професійно-методичних компетентностей майбутнього педагога професійного навчання. Тому використання цифрових інструментів оцінюється не саме по собі, а лише в контексті їх доцільного застосування як засобу підтримки навчально-дослідницької діяльності.

За умови дотримання вимог академічної доброчесності штучний інтелект може використовуватися як інструмент інформаційної підтримки, якщо всі отримані результати підлягають критичному аналізу, перевірці та подальшому самостійному опрацюванню автором.

Дозволені практики використання штучного інтелекту

1. Пошук інформації та її попереднє опрацювання

Допускається використання інструментів штучного інтелекту для:

- отримання пояснень щодо наукових, педагогічних і методичних термінів та понять (наприклад, «професійна компетентність», «методика професійного навчання», «дуальна форма здобуття освіти»);
- первинного ознайомлення зі змістом і проблематикою обраної теми дослідження;
- визначення основних напрямів подальшого вивчення проблеми та формування орієнтовного кола питань, які потребують аналізу.

Наприклад, студент може використати систему штучного інтелекту для отримання загального уявлення про сучасні підходи до формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників. Отримані відомості доцільно розглядати лише як вихідну інформацію, що допомагає визначити напрями подальшого самостійного опрацювання наукової літератури, нормативних документів і фахових публікацій. Безпосереднє включення таких матеріалів до тексту курсової роботи без перевірки їх достовірності є неприпустимим.

2. Допомога у проєктуванні структури курсової роботи

Використання штучного інтелекту допускається також під час попереднього планування дослідження, зокрема для:

- аналізу логічної послідовності викладу матеріалу;
- оцінювання відповідності запропонованої структури темі курсової роботи;
- підбору можливих варіантів назв розділів, підрозділів та окремих структурних елементів дослідження.

Водночас остаточне рішення щодо структури курсової роботи, змісту її розділів і формулювання назв приймається здобувачем освіти спільно з науковим керівником. Пропозиції, сформовані цифровими сервісами, можуть

використовуватися лише як допоміжний матеріал і не повинні автоматично визначати побудову дослідження.

3. Мовно-стилістичне опрацювання тексту

Застосування інструментів штучного інтелекту допускається для вдосконалення мовного оформлення курсової роботи. Такі цифрові сервіси можуть використовуватися з метою:

- виявлення та виправлення орфографічних, граматичних і пунктуаційних помилок;
- покращення стилістичної якості наукового викладу;
- усунення тавтології, невинуватених повторів і надмірно складних синтаксичних конструкцій.

Подібне використання є доцільним, особливо на етапі формування в здобувачів освіти навичок академічного письма. Разом із тим мовне редагування не повинно змінювати авторський задум, логіку викладу, зміст дослідження чи наукову позицію автора.

4. Використання штучного інтелекту під час підготовки методичних матеріалів

У практичній частині курсової роботи штучний інтелект може застосовуватися як засіб пошуку ідей та створення допоміжних матеріалів. Зокрема, його дозволяється використовувати для:

- підбору можливих варіантів навчальних або виробничих завдань;
- моделювання типових педагогічних і виробничих ситуацій;
- генерування ідей щодо структури уроків, практичних занять, вправ, кейсів та інших методичних матеріалів.

Усі запропоновані матеріали підлягають обов'язковому доопрацюванню автором відповідно до теми дослідження, спеціальності, рівня підготовки здобувачів освіти та особливостей організації освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти.

Недопустимі практики використання штучного інтелекту

Порушенням принципів академічної доброчесності є будь-яке використання систем штучного інтелекту, внаслідок якого самостійна навчально-дослідницька діяльність здобувача освіти фактично замінюється автоматизованою генерацією змісту.

1. Використання згенерованого тексту без самостійного опрацювання

Неприпустимою є ситуація, коли студент безпосередньо включає до курсової роботи текст, створений системою штучного інтелекту, не здійснюючи його критичного аналізу та доопрацювання. Ознаками такого порушення можуть бути:

- використання готових текстових фрагментів без авторського редагування;
- недостатнє розуміння змісту викладеного матеріалу;

– нездатність пояснити використані поняття, висновки чи логіку дослідження під час захисту.

Подібні тексти зазвичай характеризуються загальними формулюваннями, поверхневим аналізом і недостатнім урахуванням специфіки методики професійного навчання, що легко виявляється під час усної співбесіди.

2. Автоматизоване створення змісту курсової роботи

Неприпустимим є використання штучного інтелекту для повної підготовки окремих структурних елементів дослідження, зокрема:

– написання теоретичних або практичних розділів без особистої участі автора;

– формування висновків без проведення власного аналізу отриманих результатів;

– створення псевдонаукового тексту, який не ґрунтується на перевірених наукових джерелах.

Такі дії суперечать меті виконання курсової роботи, оскільки не сприяють розвитку професійних компетентностей майбутнього педагога професійного навчання.

3. Заміна роботи з літературою автоматично сформованими узагальненнями

Під час підготовки курсової роботи неприпустимо обмежуватися лише відповідями систем штучного інтелекту замість самостійного аналізу наукових публікацій. Автоматично сформовані узагальнення нерідко:

– не відображають поглядів конкретних дослідників;

– не містять достовірних бібліографічних посилань;

– створюють лише зовнішнє враження наукової обґрунтованості без належної доказової бази.

Тому всі теоретичні положення повинні ґрунтуватися на опрацюванні реальних наукових джерел.

4. Використання недостовірних бібліографічних відомостей

Одним із ризиків застосування штучного інтелекту є можливість автоматичного генерування неіснуючих публікацій, авторів, назв журналів або інших бібліографічних даних. Використання таких відомостей у курсовій роботі є грубим порушенням принципів академічної доброчесності та може стати підставою для недопуску роботи до захисту.

Отже, застосування технологій штучного інтелекту під час виконання курсової роботи допускається лише як допоміжний засіб, що не замінює самостійну навчально-наукову діяльність здобувача освіти. Повна відповідальність за достовірність інформації, структуру дослідження, логіку викладу, аргументованість висновків і відповідність роботи вимогам академічної доброчесності покладається на її автора.

Під час перевірки та захисту курсової роботи науковий керівник і члени комісії мають право оцінити рівень самостійності виконання дослідження, з'ясувати ступінь розуміння студентом використаних

теоретичних положень та перевірити його здатність аргументовано обґрунтовувати результати проведеного дослідження. Якщо буде встановлено, що зміст роботи створено переважно шляхом автоматизованої генерації без належного авторського опрацювання, така курсова робота може бути повернута на доопрацювання або не допущена до захисту відповідно до вимог чинних нормативних документів щодо забезпечення академічної доброчесності.

6. Підготовка до захисту курсової роботи.

Критерії її оцінювання

Подання і захист курсової роботи

Завершальним етапом підготовки курсової роботи є її подання на перевірку та публічний захист. До захисту допускаються лише ті здобувачі освіти, які повністю виконали завдання дослідження, усунули зауваження наукового керівника та отримали його позитивний висновок щодо готовності роботи.

Попередній варіант курсової роботи подається науковому керівникові не пізніше ніж за три тижні до визначеної дати захисту. Це дає можливість здійснити її перевірку, надати рекомендації щодо вдосконалення змісту, структури й оформлення, а також своєчасно усунути виявлені недоліки.

Після доопрацювання відповідно до отриманих зауважень здобувач освіти подає остаточний варіант курсової роботи у друкованому вигляді (у м'якій палітурці, папці з файлами або зі спіральним опрацюванням) та в електронній формі одним файлом. Електронний примірник повинен повністю відповідати друкованому варіанту роботи.

За умови позитивного висновку наукового керівника та успішного проходження перевірки на академічну оригінальність курсова робота допускається до подальшого розгляду. Завершений варіант необхідно подати на кафедру не пізніше ніж за сім календарних днів до визначеної дати захисту. Після прийняття роботи лаборант кафедри здійснює її реєстрацію в журналі обліку курсових робіт. Роботи, подані після встановленого терміну без поважних причин, до розгляду не приймаються, а їх автори не допускаються до захисту [4, с. 11].

Після реєстрації курсова робота передається науковому керівникові для остаточної перевірки та підготовки письмового відгуку. У відгуку оцінюються актуальність теми, повнота розкриття поставлених завдань, рівень самостійності автора, наукова обґрунтованість висновків, практична цінність отриманих результатів, а також зазначаються сильні сторони роботи й зауваження, що потребують уваги. Крім того, оцінюється відповідність роботи встановленим вимогам щодо структури, змісту, мовного оформлення та дотримання правил підготовки наукових праць. За результатами проведеного аналізу науковий керівник ухвалює рішення про можливість допуску курсової роботи до захисту.

Обов'язковою процедурою перед захистом є перевірка тексту курсової роботи на наявність академічного плагіату. Таку перевірку здійснює відповідальна особа із числа працівників навчального відділу із застосуванням програмного забезпечення **eTXT-Антиплагіат**, встановленого на робочому комп'ютері навчального відділу. За підсумками перевірки формується звіт, оформлюється довідка із зазначенням рівня текстової оригінальності, після чого відповідні матеріали передаються завідувачеві кафедри для подальшого розгляду [4, с. 4].

Захист курсової роботи

Курсова робота є завершеним видом індивідуальної навчально-дослідницької діяльності, тому її виконання завершується обов'язковим публічним захистом. Захист проводиться у строки, затверджені кафедрою, перед комісією, до складу якої входять науковий керівник, два-три науково-педагогічні працівники кафедри, лаборант, який забезпечує ведення протоколу засідання, а також здобувачі освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Під час захисту здобувач освіти представляє результати проведеного дослідження, стисло висвітлює актуальність теми, мету, основні завдання, отримані результати та сформульовані висновки, а також обґрунтовує практичне значення запропонованих рекомендацій. Після доповіді студент відповідає на запитання членів комісії, демонструючи рівень володіння матеріалом, уміння аргументувати власну позицію та пояснювати прийняті наукові рішення.

Оцінювання курсової роботи здійснюється комплексно з урахуванням якості письмового дослідження та результатів його захисту. Під час визначення підсумкової оцінки комісія бере до уваги:

- актуальність обраної теми, чіткість формулювання мети й завдань дослідження, а також практичну спрямованість роботи;
- повноту теоретичного опрацювання проблеми, обґрунтованість висновків і рівень досягнення поставленої мети;
- самостійність виконання дослідження та дотримання вимог академічної доброчесності;
- відповідність структури, змісту й оформлення роботи встановленим вимогам, а також якість наукового стилю викладу;
- уміння логічно, послідовно й лаконічно презентувати результати дослідження;
- здатність аргументовано відповідати на запитання членів комісії та відстоювати власні висновки.

Перебіг захисту та прийняті рішення фіксуються секретарем комісії у протоколі засідання.

Після завершення відкритої частини захисту комісія проводить закрите засідання, під час якого аналізуються якість виконаної курсової роботи, рівень її публічного представлення, зміст письмового відгуку наукового керівника та результати перевірки тексту на академічну оригінальність. Остаточне рішення щодо оцінювання ухвалюється більшістю голосів членів комісії [4, с. 12].

Здобувач освіти може бути не допущений до захисту курсової роботи у таких випадках:

- неподання роботи науковому керівникові у встановлені строки або відсутність належної взаємодії з ним у процесі виконання дослідження;
- несвоєчасне подання завершеної курсової роботи на кафедру;

- невідповідність роботи встановленим вимогам щодо змісту, структури чи порядку виконання;
- недостатній науково-теоретичний і практичний рівень дослідження;
- недотримання вимог до оформлення курсової роботи;
- непроходження обов'язкової перевірки на наявність текстових запозичень у визначені терміни;
- встановлення фактів порушення академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату або інших форм недоброчесної академічної поведінки [4, с. 11].

Вимоги до доповіді та презентації захисту результатів курсового дослідження

Підготовка до захисту курсової роботи передбачає розроблення здобувачем вищої освіти усної доповіді тривалістю 7–10 хвилин, створення мультимедійної презентації та підготовку наочних матеріалів (таблиць, схем, рисунків, діаграм), які відображають основні результати проведеного дослідження, сформульовані висновки та практичні рекомендації. Обсяг і зміст ілюстративних матеріалів визначаються автором роботи з урахуванням специфіки теми дослідження та попередньо погоджуються з науковим керівником. Усі матеріали повинні бути придатними для демонстрації із застосуванням сучасних технічних засобів презентації.

Усна доповідь має бути змістовною, логічно вибудованою та лаконічною. Під час виступу не рекомендується дослівно відтворювати текст курсової роботи або детально описувати окремі етапи виконання розрахунків. На початку доповіді студент повідомляє тему дослідження, стисло обґрунтовує її актуальність, визначає мету, об'єкт і предмет дослідження. Подальший виклад доцільно супроводжувати посиланням на підготовлені візуальні матеріали, що сприяє кращому сприйняттю результатів дослідження та забезпечує їх цілісне представлення.

Основна частина виступу повинна бути присвячена висвітленню найбільш важливих результатів виконаної роботи, аналізу отриманих даних, обґрунтуванню висновків і характеристиці запропонованих рекомендацій. Залежно від тематики дослідження рекомендації можуть мати методичне, методологічне або організаційне спрямування. Доцільно також зазначити, чи були окремі результати дослідження вже впроваджені у практичну діяльність або чи передбачається їх подальше використання. За можливості варто охарактеризувати очікуваний або фактичний соціальний, економічний чи екологічний ефект від реалізації запропонованих рішень.

Після завершення доповіді здобувач вищої освіти відповідає на запитання членів комісії та інших присутніх учасників захисту. Відповіді на поставлені запитання дають можливість оцінити рівень професійної підготовки студента, його обізнаність із проблематикою дослідження, самостійність виконання курсової роботи та здатність аргументовано

обґрунтовувати власні висновки. Орієнтовний зразок доповіді наведено в додатку М.

Вимоги до презентації результатів курсової роботи під час захисту

Для представлення результатів курсової роботи доцільно використовувати мультимедійну презентацію, яка забезпечує наочне, логічне та лаконічне висвітлення основних положень дослідження. Її застосування сприяє кращому сприйняттю інформації членами комісії та допомагає здобувачеві освіти послідовно представити результати виконаної роботи.

Під час підготовки презентації рекомендується зосередити увагу на двох основних завданнях:

1. стисло відобразити структуру та зміст усної доповіді;
2. продемонструвати ключові результати дослідження, найважливіші висновки й практичні рекомендації.

Для створення презентаційного матеріалу доцільно використовувати програмне забезпечення **MS PowerPoint** або інші сучасні програми, що підтримують підготовку мультимедійних презентацій.

Орієнтовна структура презентації може бути такою:

- **1-й слайд** – назва курсової роботи, прізвище, ім'я здобувача освіти, відомості про наукового керівника (науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище та ім'я);
- **2-й слайд** – актуальність теми дослідження та постановка наукової проблеми;
- **3-й слайд** – мета, об'єкт і предмет дослідження;
- **4-й слайд** – основні завдання курсової роботи;
- **5-й слайд** – методи дослідження та використані засоби розв'язання поставлених завдань;
- **6-й і наступні слайди** – результати проведеного дослідження.

Основну частину презентації доцільно присвятити висвітленню отриманих результатів. На слайдах можуть бути представлені таблиці, схеми, графіки, діаграми, фотографії, рисунки, статистичні матеріали, результати комп'ютерної обробки даних, а за потреби – відеофрагменти чи інші мультимедійні елементи, які підтверджують отримані результати. Завершальні один-два слайди рекомендується присвятити узагальненню результатів дослідження, основним висновкам і рекомендаціям щодо їх практичного використання.

Кількість слайдів визначається змістом дослідження та тривалістю доповіді, однак у більшості випадків рекомендується обмежувати презентацію приблизно двадцятьма слайдами.

Під час оформлення презентації доцільно дотримуватися таких рекомендацій:

- розміщувати на слайдах лише ключові слова, короткі фрази або основні положення, уникаючи надмірного обсягу тексту;

- текстову інформацію, за можливості, подавати у вигляді схем, блок-схем, структурних моделей, алгоритмів або організаційних діаграм, а числові дані представляти за допомогою таблиць, графіків і діаграм;

- використовувати ілюстративний матеріал (рисунок, фотографії, інфографіку, відеофрагменти), який доповнює зміст доповіді та полегшує сприйняття інформації;

- забезпечувати логічну послідовність розміщення матеріалу та дотримуватися вимог наукового стилю викладу;

- будувати усний виступ як пояснення змісту презентації, а не як дослівне читання тексту зі слайдів;

- застосовувати анімаційні ефекти лише за потреби, використовуючи їх для акцентування уваги на найбільш важливих елементах;

- добирати шрифти достатнього розміру (для заголовків рекомендовано не менше **32 pt**, для основного тексту – не менше **22 pt**) з метою забезпечення доброї читабельності;

- використовувати стриману кольорову палітру, обмежуючись кількома гармонійно поєднаними кольорами та їх відтінками;

- дотримуватися єдиного стилю оформлення всіх слайдів;

- забезпечувати чіткий контраст між кольором фону, текстом і графічними елементами для покращення візуального сприйняття презентації.

Критерії оцінювання курсової роботи

Курсова робота є самостійним видом навчальної діяльності та розглядається як окрема освітня компонента, результати опанування якої підлягають обов'язковому оцінюванню. Оцінювання здійснюється відповідно до вимог **Положення «Про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка»** [8].

Підсумкова оцінка за курсову роботу визначається за результатами її публічного захисту та виставляється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ЕКТС відповідно до встановлених критеріїв оцінювання (табл. 1).

Під час виконання та захисту курсової роботи здобувач вищої освіти повинен продемонструвати вміння послідовно й аргументовано висвітлювати результати проведеного дослідження, застосовувати сучасні методи аналізу, зокрема статистичні, математичні та інші наукові методи, а також здійснювати самостійний пошук і опрацювання інформації.

Важливими показниками якості виконаної роботи є здатність автора узагальнювати результати дослідження, формулювати обґрунтовані висновки, критично аналізувати наукові джерела та пропонувати доцільні способи розв'язання досліджуваної проблеми. Оцінюється також уміння працювати з науковою літературою, використовувати сучасні інформаційні ресурси, логічно обґрунтовувати власні наукові положення та аргументовано відстоювати їх під час захисту.

Таблиця 1.

Шкала оцінювання курсової роботи

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень студентів
90-100	A	Здобувач вищої освіти демонструє ґрунтовний рівень теоретичної підготовки, впевнено застосовує набуті знання та практичні навички під час виконання дослідження. Курсова робота повністю відповідає заявленій темі, об'єкту й предмету дослідження, виконана у встановлені строки та характеризується логічною побудовою і послідовністю викладу матеріалу. У процесі підготовки роботи здійснено всебічне опрацювання наукових та інформаційних джерел із їх критичним аналізом, використано сучасний методичний інструментарій дослідження, виконано необхідні розрахунки та проведено комплексне дослідження з апробацією отриманих результатів. За результатами дослідження сформульовано обґрунтовані висновки та практичні рекомендації, що підтверджуються проведенням аналізом. Основні положення роботи апробовано шляхом опублікування результатів у наукових виданнях та/або матеріалах науково-практичних конференцій. Курсова робота оформлена відповідно до чинних вимог і повністю відповідає правилам, визначеним методичними рекомендаціями. Під час захисту студент послідовно, чітко й аргументовано презентує результати дослідження, демонструє глибоке розуміння теми та надає повні й обґрунтовані відповіді на запитання членів комісії.
100		
99		
98		
97		
96		
95		
94		
93		
92		
91		
90		
82-89	B	Здобувач вищої освіти виявляє достатній рівень теоретичної підготовки та здатність застосовувати набуті знання під час виконання дослідницьких завдань. Курсова робота відповідає заявленій темі, об'єкту й предмету дослідження, виконана у визначені строки та характеризується логічною структурою і послідовним викладом матеріалу. У роботі опрацьовано наукові й інформаційні джерела, використано сучасні методи дослідження, виконано
89		
88		
87		
86		
85		
84		
83		
82		

		необхідні розрахунки та проведено дослідницьку роботу з апробацією отриманих результатів. Сформульовані висновки загалом є обґрунтованими, а запропоновані рекомендації відповідають поставленим завданням дослідження. Оформлення курсової роботи переважно відповідає вимогам методичних рекомендацій, хоча можуть бути наявні окремі незначні недоліки, які не впливають на загальну якість роботи. Під час захисту студент логічно й послідовно представляє результати дослідження, демонструє належний рівень володіння матеріалом і правильно відповідає на більшість запитань членів комісії, хоча окремі відповіді потребують уточнення або додаткового обґрунтування.
74-81	C	Здобувач вищої освіти демонструє середній, достатній для виконання курсової роботи, рівень теоретичної підготовки та здатність застосовувати набуті знання, уміння і навички під час проведення дослідження. Зміст роботи загалом відповідає обраній темі, хоча окремі аспекти висвітлено недостатньо повно. Курсову роботу виконано у встановлені строки, її структура є послідовною та логічно побудованою. Під час підготовки дослідження опрацьовано наукові джерела, самостійно проаналізовано зібраний матеріал і, за наявності, використано інформацію підприємства чи організації, що слугували базою дослідження. Автор застосував відповідні методи дослідження та виконав необхідний комплекс аналітичної роботи. Висновки сформульовано відповідно до отриманих результатів, однак їх аргументація та запропоновані рекомендації потребують більш ґрунтовного обґрунтування. У письмовому відгуку наукового керівника містяться окремі зауваження, які не мають принципового характеру. Під час захисту студент послідовно викладає основні результати дослідження, загалом правильно відповідає на запитання членів комісії та демонструє достатній рівень володіння матеріалом. Водночас у роботі трапляються окремі недоліки в оформленні, що не впливають істотно на загальну якість дослідження.
81		
80		
79		
78		
77		
76		
75		
74		
64-73	D	Здобувач вищої освіти демонструє задовільний рівень теоретичної підготовки та володіння практичними вміннями, однак їх застосування під час виконання
73		
72		

71		дослідження є недостатньо впевненим. Зміст курсової роботи загалом відповідає заявленій темі, проте окремі її положення розкрито поверхово. Мета дослідження сформульована недостатньо чітко, а визначення об'єкта і предмета потребує уточнення.
70		
69		
68		
67		
66		
65		
64	Е	Теоретична частина роботи переважно має описовий характер і містить значну кількість узагальнених відомостей без належного критичного осмислення наукових джерел. В аналітичному розділі переважає опис отриманих матеріалів, тоді як їх аналіз є недостатньо глибоким. Використані таблиці, графіки та схеми не завжди є доцільними або достатньо обґрунтованими. Запропоновані рекомендації та практичні заходи потребують більш переконливої аргументації. Письмовий відгук наукового керівника та рецензія містять загалом позитивну оцінку роботи, однак акцентують увагу на окремих недоліках дослідження. Під час захисту студент переважно користується підготовленим текстом доповіді, а відповіді на запитання членів комісії не завжди є повними, точними або достатньо аргументованими. У курсовій роботі також наявні окремі порушення вимог щодо її оформлення.
60-63		
63		
62		
61		
60		
60		

		недостатнє володіння матеріалом, а відповіді на запитання членів комісії здебільшого є неточними, неповними або помилковими. Крім того, курсова робота містить порушення встановлених вимог щодо її оформлення.
35-59	FX	Здобувач вищої освіти демонструє недостатній рівень теоретичної підготовки та не володіє практичними вміннями, необхідними для самостійного виконання курсової роботи. Наявні знання не забезпечують досягнення програмних результатів навчання без додаткового опрацювання навчального матеріалу. Зміст роботи не відповідає поставленій темі, окремі розділи не мають логічного взаємозв'язку, а структура дослідження є непослідовною. У теоретичній частині відсутній критичний аналіз сучасних наукових джерел, а виклад матеріалу має переважно описовий і поверхневий характер. Аналітичний розділ не містить достатнього обґрунтування отриманих результатів, а запропоновані рекомендації не випливають із проведеного дослідження та мають випадковий характер. За потреби економічне обґрунтування виконано неповністю або взагалі відсутнє. У тексті роботи виявлено некоректні запозичення без належного посилання на використані джерела. Оформлення курсової роботи не відповідає встановленим вимогам, а необхідні матеріали для представлення результатів дослідження під час захисту не підготовлено. Під час захисту студент не демонструє належного рівня володіння матеріалом, відповідає на запитання членів комісії неповно або з помилками, а в окремих випадках не може надати відповіді.
1-34	F	Здобувач вищої освіти демонструє критично низький рівень теоретичної підготовки та не володіє практичними вміннями і навичками, необхідними для виконання курсової роботи. Зміст дослідження не забезпечує розкриття заявленої теми, а окремі розділи не утворюють цілісної та логічно послідовної структури. Теоретична частина не містить належного аналізу сучасних наукових джерел і характеризується поверховим, переважно описовим викладом матеріалу. Проведене дослідження не дає достатніх підстав для формулювання обґрунтованих висновків, а запропоновані рекомендації не пов'язані з результатами аналізу та мають випадковий

		характер. Методичне обґрунтування запропонованих рішень є недостатнім або повністю відсутнім. У роботі виявлено текстові запозичення, оформлені без належного посилання на використані джерела. Курсова робота оформлена з порушенням установлених вимог, а матеріали, необхідні для представлення результатів дослідження під час захисту, не підготовлено. Під час захисту студент не демонструє належного володіння змістом роботи, не може аргументовано представити результати дослідження, а відповіді на запитання членів комісії є переважно неточними, неповними або повністю відсутні.
--	--	--

Підсумкова оцінка курсової роботи визначається на основі комплексного аналізу якості виконаного дослідження, рівня його теоретичного, методичного та практичного опрацювання, а також результатів публічного захисту. Під час оцінювання враховуються такі критерії:

- обґрунтованість вибору теми дослідження та її актуальність для сучасного розвитку професійної освіти;
- відповідність змісту роботи поставленим меті, визначеним завданням, об'єкту та предмету дослідження;
- логічність побудови курсової роботи, послідовність викладу матеріалу та узгодженість її структурних складових;
- повнота, системність і переконливість розкриття основних питань дослідження;
- рівень теоретичного опрацювання проблеми, якість аналізу наукових, педагогічних і методичних джерел;
- обґрунтований вибір методів дослідження та правильність їх практичного застосування;
- практична цінність отриманих результатів, наявність методичних рекомендацій і можливість їх використання в освітньому процесі;
- доцільність запропонованих рішень, ступінь досягнення поставленої мети та виконання завдань дослідження;
- наукова обґрунтованість сформульованих висновків і рекомендацій;
- ефективність використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій і цифрових інструментів під час виконання дослідження;
- дотримання вимог наукового стилю викладу та культури академічного письма;
- самостійність виконання курсової роботи й дотримання принципів академічної доброчесності;
- рівень мовної грамотності тексту;
- відповідність оформлення встановленим вимогам, якість виконання таблиць, рисунків, схем та інших ілюстративних матеріалів.

Якщо за результатами захисту курсова робота оцінена на рівні **FX** або **F** за шкалою ЄКТС, здобувач вищої освіти зобов'язаний доопрацювати її та повторно представити до захисту. Повторний захист проводиться у строки, визначені графіком ліквідації академічної заборгованості, затвердженим деканом факультету.

Підсумки виконання та захисту курсових робіт аналізуються на засіданнях кафедри та вченої ради факультету. Таке обговорення спрямоване на вдосконалення організації керівництва курсовими роботами, підвищення якості студентських досліджень і вдосконалення методичного забезпечення їх виконання [4, с. 13].

До участі в захисті не допускаються здобувачі освіти, курсові роботи яких не відповідають встановленим вимогам щодо змісту, структури або оформлення.

У разі незгоди з рішенням комісії студент має право звернутися з апеляцією у день проведення захисту відповідно до встановленого в університеті порядку.

Після завершення процедури захисту підсумковий бал заноситься до відомості обліку успішності та індивідуального навчального плану здобувача освіти і засвідчується підписом наукового керівника.

Якщо студент не з'явився на захист курсової роботи, порядок подальших дій визначається причиною його відсутності. За наявності документально підтверджених поважних причин голова комісії може призначити іншу дату захисту. У разі відсутності без поважної причини здобувачеві виставляється незадовільна оцінка.

Після захисту курсова робота передається на зберігання до кафедри, де перебуває протягом трьох років. Після завершення встановленого терміну відповідно до чинних нормативних документів університету створена наказом ректора комісія приймає рішення щодо її списання, яке оформлюється відповідним актом [4, с. 2].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 04.05.2026).
2. Статут Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Глухів. 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1v4PFpC9PLSW95lIBqkRPu4WPsi0KVPx/view> (дата звернення: 12.05.2026).
3. Положення «Про організацію освітнього процесу в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 29.06.2019 № 175. URL: <https://drive.google.com/file/d/1qEOBILZXJcYRFgaakTpb0N6e8mAySKA/view> (дата звернення: 12.05.2026).
4. Положення «Про курсові роботи в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка» введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 26.03.2026 № 97. URL: <https://drive.google.com/file/d/1hfgi0UVVWWTsdoot9DqIFcSgVvITOd0iF/view> (дата звернення: 26.05.2026).
5. Положення про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 11.06.2020 № 151. URL: <https://drive.google.com/file/d/1OvkdtmHZncMFI3jDEMuWR6Wag4TVxUsO/view> (дата звернення: 12.05.2026).
6. Положення про наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 14.01.2020 № 175. URL: https://drive.google.com/file/d/17iG3b4CwEoHqMCKC_5i3qe4drYohnIc7/view (дата звернення: 12.05.2026).
7. Положення про екзаменаційну комісію у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 27.06.2019 № 175. URL: <https://drive.google.com/file/d/1fLWc2mPg-Z8AS5mjPgdcAAeREMMvzS2u/view> (дата звернення: 12.05.2026).
8. Положення про контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка, введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 30.06.2020 № 11. URL: <https://drive.google.com/file/d/18xFlDwqd2ztgkiWeJ5UtnU9ZQgyhlM9l/view> (дата звернення: 12.05.2026).
9. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, введено в дію наказом ГНПУ

ім. О. Довженка від 04.04.2025 № 115. Глухів, 2025. URL: https://drive.google.com/file/d/1EdmoAhkTWpkPmr4-2oy7Mms5_dGwl7V_/view (дата звернення: 12.05.2026).

10. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Будівництво та зварювання)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 04.04.2025 № 115. Глухів, 2025. URL: https://docs.google.com/document/d/1jcfCXWDoMtkIyjHeOgo8_vmNcJ_AIW6E/edit?rtpof=true&tab=t.0 (дата звернення: 12.05.2026).

11. Освітньо-професійна програма «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, введено в дію наказом ГНПУ ім. О. Довженка від 04.04.2025 № 115. Глухів, 2025. URL: <https://docs.google.com/document/d/1-BugV1trL9DYx5uYTJGYYI1-G98TFRNx/edit?tab=t.0> (дата звернення: 12.05.2026).

12. Стандарт вищої освіти України перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта / Педагогіка», спеціальність 015 – «Професійна освіта (за спеціалізаціями)». Затверджено і введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 21.11.2019 р. № 1460. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/68b/363/66168b3638cad818560478.pdf> (дата звернення: 12.05.2026).

13. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.03.2026).

14. Закон України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025, № 4742-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text> (дата звернення: 12.05.2026).

15. Вовк Б. І., Самусь Т. В., Опанасенко В. П., Маринченко Є. О., Ющенко В. М. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти: навчально-методичний посібник. Глухів, 2025. 145 с.

16. Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Самусь Т. В. *Підготовка майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу* : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів: Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2020. 194 с.

17. Методичні рекомендації до виконання магістерської роботи / Укладачі: Ковальчук В. І., Самусь Т. В., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Маринченко Є. О. Глухів, 2023. 57 с.

18. Самусь Т. В. Підготовка педагогів професійного навчання в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка: від історії до сучасності. *Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка: 150 років розвитку*: монографія / за ред. Олександра Курка, Наталії Ткаченко, Андрія Гриценка. Глухів. 2024. С. 191–206.

19. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Проблеми фахової підготовки педагогів професійного навчання в умовах сучасної вищої освіти України. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2025. Вип. 6 (146). С. 173–182. DOI: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2025.06/173-182>
20. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання під час підготовки за дуальною формою здобуття освіти. *Вісник Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського*. Кременчук : КрНУ, 2025. Вип. 1 (150). С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/1995-0519.2025.1.5>
21. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами комп'ютерного моделювання. *«Перспективи та інновації науки» (Серія «Педагогіка»): журнал*. 2024. № 6 (40) 2024. С. 415 – 426. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6\(40\)-415-426](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-6(40)-415-426)
22. Самусь Т. В. Фахова підготовка майбутніх педагогів професійного навчання та напрями її модернізації. *«Наука і техніка сьогодні (Серія «Педагогіка»)»: журнал*. 2024. № 9 (37) 2024. С. 440–452. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9\(37\)-440-452](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2024-9(37)-440-452)
23. Самусь Т. В., Ющенко В. М. Шляхи формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в контексті сучасних освітніх викликів. *Вісник науки та освіти (Серія «Педагогіка»): журнал*. 2024. № 11 (29) 2024. С. 1564–1573. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11\(29\)-1564-1573](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-11(29)-1564-1573)
24. Самусь Т. В., Ющенко В. М. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання на засадах компетентнісного підходу. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка»): журнал*. 2025. № 1 (47) 2025. С. 1036–1045. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1\(47\)-1036-1045](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-1(47)-1036-1045)
25. Кузьмінський А. І., Самусь Т. В. Зміст структурних компонентів професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання через призму освітньо-професійних програм. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Глухів, 2025. Вип. 1(57). С. 10–15. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2025-1-57-10-15>
26. Самусь Т. В. Концепція формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання у процесі фахової підготовки. *Інноваційна педагогіка: науковий журнал*. 2025. Вип. 83. Том 2. С. 145–149. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/83.2.28>

ДОДАТКИ

Приклади графічного зображення результатів дослідження

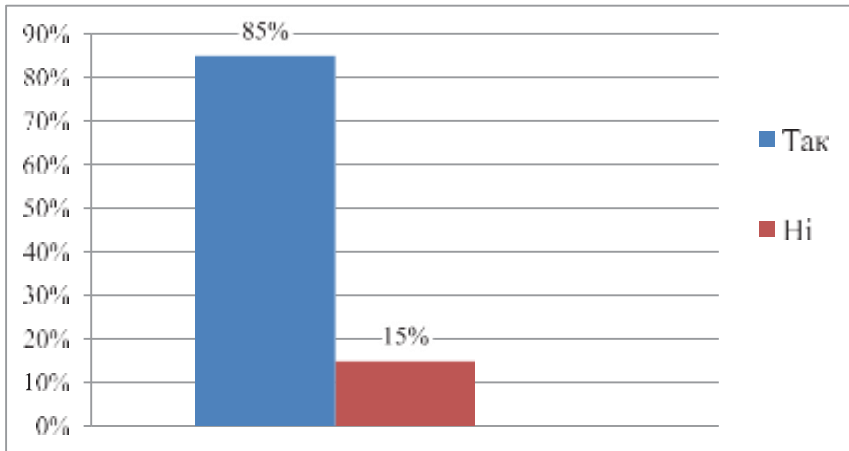

Рис. 2.1. Розподіл відповідей учнів на запитання «Чи подобаються Вам уроки із використанням засобів ІКТ?»

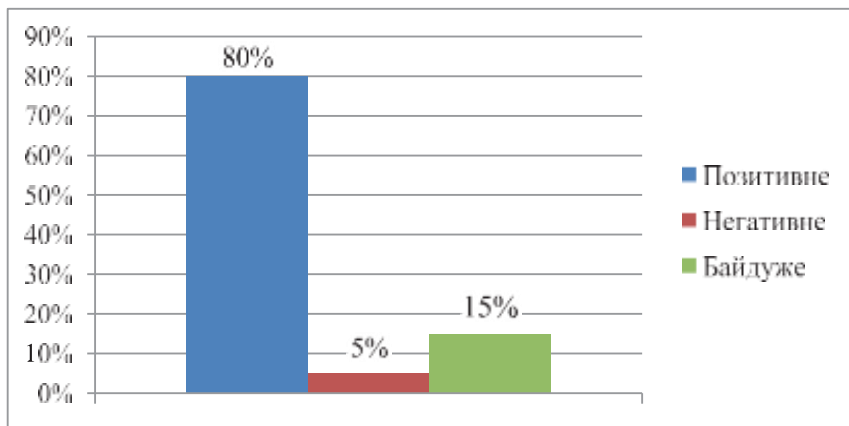

Рис. 2.2. Розподіл відповідей щодо ставлення учнів до використання робочого зошита на уроках виробничого навчання

Непараметричний метод порівняння результатів дослідження – метод χ^2

Використовується для обчислення значень, отриманих у результаті вимірювання порядковими та інтервальними шкалами, якщо необхідно встановити, чи існує істотна відмінність між рядами показників двох сукупностей. Ґрунтується метод χ^2 на порівнянні частот, що характеризують розподіл значень. Метод χ^2 , або критерій К. Пірсона, інакше називають критерієм згоди.

Спочатку потрібно розбити ряд упорядкованих значень на інтервали. Наприклад, ряд значень семестрових оцінок із дисципліни «Трактори та автомобілі» учнів 11 Т і 11 А груп (табл. 1.1) перегрупуємо в інтервали (табл. 1.2). Для обчислення χ^2 -критерію необхідно перегрупувати інтервали так, щоб сума частот у них була не менша, ніж 4–5 (тобто треба додати інтервали з малими частотами). Нові перегруповані дані заносимо до робочої таблиці обчислення χ^2 -критерію (табл. 1.3). χ^2 обчислюють за формулою:

$$\chi^2 = \sum \left[\frac{(f'_{\text{Е}} - f'_{\text{К}})^2}{f'_{\text{К}}} \right], \quad \text{(Формула 1.1)}$$

де $f'_{\text{Е}}$ – відносна частота інтервалу одного ряду (наприклад, експериментальної групи 11Т);

$f'_{\text{К}}$ – відносна частота інтервалу другого ряду (контрольної групи 11А).

Якщо обсяги досліджуваних вибірок однакові (однакова кількість учнів у контрольній та експериментальній групі), то можна не вираховувати відносні частоти. В іншому випадку потрібно використовувати відносні частоти (у %). Наприклад, оцінки з предмета «Трактори та автомобі» учнів 11Т і 11А груп, що були наприкінці першого семестру, зазначені у таблиці (див. табл. 1.1).

Таблиця 1.1

**Розподіл семестрових оцінок з дисципліни
«Трактори та автомобілі» учнів 11Т і 11А груп**

Семестрова оцінка	Частота оцінок в 11 Т гр., f_E	Частота оцінок в 11 А гр., f_K
0	0	0
1	0	0
2	0	0
3	0	0
4	0	0
5	2	1
6	3	3
7	6	8
8	8	9
9	7	6
10	4	2
11	2	2
12	0	1
	$\sum f_E = 32$	$\sum f_K = 32$

Таблиця 1.2

Робоча таблиця обчислення χ^2 -критерію

Кількість інтервалів, n	Інтервали оцінок	Частота f_E	Частота f_K	$f_E - f_K$	$(f_E - f_K)^2$	$\frac{(f_E - f_K)^2}{f_K}$
1	0-6	5	4	1	1	0,25
2	7	6	8	-2	4	0,50
3	8	8	9	-1	1	0,11
4	9	7	6	1	1	0,17
5	10-12	6	5	1	1	0,20
		$\sum_{i=1} = 32$	$\sum_{i=1} = 32$			$\chi^2 \approx 1,23$

$\chi^2_{\text{спр}} = 1,23$. Знаходимо $\chi^2_{\text{кр}}$ за даними табл. 1.3. Причому n – це кількість інтервалів. У нашому випадку $n = 5$, $\alpha = 0,05$, $\chi^2_{\text{кр}} = 9,49$. Якщо $\chi^2_{\text{спр}} \leq \chi^2_{\text{кр}}$, то досліджувані вибірки подібні, якщо $\chi^2_{\text{спр}} > \chi^2_{\text{кр}}$, то

групи суттєво різняться. Як показали результати дослідження, успішність учнів 11 Т і 11А груп із дисципліни «Трактори та автомобілі» схожа, і групи подібні за цією ознакою.

Таблиця 1.3

Таблиця χ^2 - критерію

n – 1	Достовірність	
	95%	99%
1	3,84	6,63
2	5,99	9,21
3	7,81	11,3
4	9,49	13,3
5	11,1	15,1
6	12,6	16,8
7	14,1	18,5
8	15,5	20,1
9	16,9	21,7
10	18,3	23,2
11	19,7	24,7
12	21,0	26,2
13	22,4	27,7
14	23,7	29,1
15	2,50	30,6

n – кількість інтервалів

Зразок титульної сторінки курсової роботи

Зразок оформлення титульного аркуша курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра професійної освіти та технологій
сільськогосподарського виробництва

ТЕМА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота
з педагогіки професійного навчання
студента(ки) _____
(шифр групи)

(спеціальність, предметна спеціальність/спеціалізація,
назва ОПП)

факультету технологічної і професійної
освіти

(форма здобуття освіти)

(ПІБ здобувача освіти)

Науковий керівник _____
(науковий ступінь, вчене звання, ПІБ)

Глухів – 20____

Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІКТ	
У ПРОЦЕС ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	6
1.1. Характеристика змісту виробничого навчання майбутніх будівельників	11
1.2. ІКТ як засіб підвищення ефективності процесу виробничого навчання.....	13
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ	
ВИКОРИСТАННЯ ІКТ ПІД ЧАС ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	
МАЙБУТНІХ БУДІВЕЛЬНИКІВ	15
2.1. Шляхи застосування мультимедійних презентацій у процесі виробничого навчання майбутніх будівельників	17
2.2. Експериментальна перевірка впливу використання ІКТ на рівень навчальних досягнень майбутніх будівельників з виробничого навчання.....	22
ВИСНОВКИ.....	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	30

Зразок оформлення списку використаних джерел
за ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Самусь Т. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів : методичні рекомендації. Глухів, 2015. 62 с. 2. Вовк Б. І. Організація самостійної роботи майбутніх викладачів практичного навчання ПТНЗ : методичні рекомендації (для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта»). Суми, 2017. 122 с. 3. Опанасенко В. П. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт з дисципліни «Ремонт машин». Глухів, 2022. 121 с. 4. Маринченко Є. О. Основи тваринництва : навч.-метод. посіб. : курс лекцій. Глухів, 2023. 207 с.
Два автори	1. Самусь Т. В., Опанасенко В. П. Формування методичної компетентності педагогів професійного навчання в процесі педагогічних практик: навчально-методичний посібник. Суми, 2017. 112 с. 2. Самусь Т. В., Лівінський О. М. Основи охорони праці : конспект лекцій. Київ, 2014. 172 с. 3. Маринченко Є. О., Ігнатенко Г. В. Інноваційні технології у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання сільськогосподарського профілю: навч.-метод. посіб. Суми, 2021. 172 с.

Три автори	1. Самусь Т. В., Опанасенко В. П., Єрмоленко Є. І. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з експлуатації машинно-тракторного парку. Глухів: РВВ ГНПУ, 2018. 73 с. 2. Вовк Б. І., Ігнатенко Г. В., Маринченко Є. О. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з професійної педагогіки (для студентів спеціальності 015 «Професійна освіта»). Суми, 2018. 53 с. 3. Samus Tetiana, Vovk Bohdan, Vovk Lyudmila. Development of creativity of future vocational education teachers in the process of their professional training. Science and education as the basis for the modernization of the world order: Education and Pedagogy, Philology, Linguistics and Literary Studies, Legal and Political Sciences. Monographic series «European Science». Book 35. Part 4. 2024. PP. 9-38.
Чотири автори	1. Самусь Т. В., Опанасенко В. П., Маринченко Є. О., Вовк Б. І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2018. 256 с. 2. Самусь Т. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Маринченко Є. О. Методичні рекомендації до виконання курсової роботи з методики професійного навчання (для студентів спеціальності А5 «Професійна освіта»). Глухів, 2026. 83 с. 3. Вовк Б. І., Самусь Т. В., Маринченко Є. О., Опанасенко В. П. Компетентнісний підхід у професійній освіті : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2025. 198 с.
П'ять і більше авторів	1. Самусь Т. В., Ковальчук В. І., Ігнатенко С. В., Росновський М. Г., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П. Підготовка майбутніх педагогів навчання на засадах компетентнісного підходу : кол. монографія / за наук. ред. В. І. Ковальчука. Глухів, 2020. 194 с. 2. Методичні рекомендації до виконання магістерської роботи / укладачі : Ковальчук В. І., Самусь Т. В., Ігнатенко Г. В., Вовк Б. І., Опанасенко В. П., Маринченко Є. О. Глухів, 2023. 54 с. 3. Самусь Т. В., Опанасенко В. П., Ковальчук В. І., Вовк Б. І., Маринченко Є. О., Авраменко Є. В., Шилко С. О. Наскрізна програма практичної підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності А5.37 Професійна освіта (Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) : навч.-метод. посіб. Глухів, 2023. 119 с.

Без автора	1. Енциклопедія сільського господарства. Київ: Видавництво «Сільське господарство», 2020. 400 с. 2. Атлас аграрних культур. Харків: Видавництво «Агроексперт», 2022. 100 с. 3. Посібник з агрономії. Львів: Видавництво «Аграрна думка», 2023. 250 с.
Багатотомний документ	1. Компендіум аграрних наук. Т. 1–5. Київ: Видавництво «Наукова думка», 2018-2022. 2. Енциклопедія сільськогосподарських технологій. Т. 1–3. Харків: Видавництво «Аграрна просвіта», 2020-2022. 3. Збірник наукових праць інституту сільськогосподарських наук. Т. 1–10. Київ: Видавництво «Наукове слово», 2017-2026.

Матеріали конференцій, з'їздів	1. Самусь Т. В. Формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання засобами кейс-технологій. <i>Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі</i>: матеріали 3-ї Міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних, педагогічних працівників і молодих учених, Дніпро, 17–18 квітня 2025 р. Дніпро: Університет ім. Альфреда Нобеля, 2025. С. 231–235. 2. Вовк Б. І. Формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до освітньої діяльності: інноваційні підходи та практики в умовах викликів ХХІ століття. <i>Освіта і наука ХХІ століття</i> : збірник матеріалів щорічної звітної науково-практичної конференції викладачів і докторантів (27-28 березня) Глухів, 2025. С. 49-51. 3. Ющенко В. М. Процес формування та вдосконалення професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних освітніх умовах. <i>Розвиток педагогічної майстерності майбутнього педагога в умовах освітніх трансформацій</i>: матеріали. V Всеукраїнської науково-практичної конференції (4 квітня 2025 р.). Глухів, 2025. 324 с.
--------------------------------	---

Словники	1. Аграрний словник : терміни, визначення, пояснення. Київ: Видавництво «Аграрний прогрес», 2025. 400 с. 2. Економічний словник сільського господарства. Львів: Видавництво «Сільське господарство», 2019. 300 с.
Стандарти	1. ДСТУ ISO 7000:2016. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004,1DT). Київ. 2016. 231 с. 2. ДСТУ 4201:2019. Сільськогосподарська техніка. Терміни та визначення. Київ. 2019. 111 с. 3. ДСТУ 6312:2023. Гербіциди. Методи випробувань. Київ. 2023. 221 с.
Каталоги	1. Каталог сортів сільськогосподарських культур. Київ: Видавництво «Аграрна наука», 2019. 150 с. 2. Каталог агротехнічного обладнання 2022. Дніпро: Видавництво «Агротехніка», 2022. 200 с. 3. Каталог насіння овочевих культур. Харків: Видавництво «Садіба», 2020. 100 с.

Дисертації	1. Самусь Т. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Глухів, 2016. 246 с. 2. Вовк Б. І. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання професійно-технічних навчальних закладів : дис. ... канд. пед. наук. Глухів, 2018. 324 с. 3. Маринченко Є. О. Формування готовності майбутнього педагога професійного навчання до інноваційної діяльності у сільськогосподарському виробництві : дис. ... д-ра філософії. Глухів, 2021. 308 с.
------------	--

Автореферати дисертацій	1. Опанасенко В. П. Формування дослідницьких умінь майбутніх інженерів-педагогів у процесі вивчення дисциплін професійно-орієнтованого циклу : автореф. дис. канд. пед. наук. Глухів, 2016. 21 с. 2. Вовк Б. І. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх викладачів практичного навчання професійно-технічних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Глухів, 2018. 22 с. 3. Самусь Т. В. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Глухів, 2016. 23 с.
Патенти	1. Зерноочисна машина : пат. № 157921 Україна; МПК (2024.01) A01F12/44 (2006.01), B07B1/00; заявка № у 2024 00563; заявл. 02.02.2024; опубл. 18.12.2024, бюл. № 51. 9 с. 2. Мінікартоплекопалка : пат. № 160033 Україна; МПК (2025.01) A01D25/00; заявка № у 2025 00471; заявл. 05.02.2025; опубл. 30.07.2025, бюл. № 31. 83 с.
Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	1. Самусь Т. В., Ігнатенко Г. В., Опанасенко В. П. Генераторні установки. Урок із предмета «Трактори». <i>Профтехосвіта</i>. 2019. № 1(121). С. 52–59. 2. Опанасенко В. П. Технології вирощування зернових культур. Сучасні аспекти сільського господарства. Львів : Видавництво «Аграрна просвіта», 2024. С. 120–135. 3. Ігнатенко Г. В., Самусь Т. В. Кривошипно-шатунний механізм. Урок із предмета «Спеціальна технологія». <i>Профтехосвіта</i>. 2019. № 8(128). С. 44–55.

Електронні ресурси	1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, редакція від 01.09.21. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text (дата звернення 04.05.2026). 2. Національний стандарт України. Інформація та документація. Бібліографічний опис скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила, від 01.01.2014. URL: http://lib.zsmu.edu.ua/upload/intext/dstu_3582_2013.pdf (дата звернення 04.05.2026). 3. Стандарт вищої освіти України. Другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка, спеціальність – 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями). URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/11/20/015_profesiyna_osvita_mahistr.pdf (дата звернення 04.05.2026).
--------------------	--

Додаток Ж

Анкета для опитування викладачів вищого освітнього закладу

Просимо Вас відповісти на запитання. Наше дослідження спрямоване на вдосконалення процесу фахової підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання, викладачів професійного навчання. Якщо ймовірні відповіді на запитання позначені <☐> пропонуємо обрати лише один варіант відповіді, якщо «☐» – можете обрати декілька варіантів відповідей.

Ваш вік:

- ☐ до 30 років;
- ☐ 30–39 років;
- ☐ 40–49 років;
- ☐ 50–59 років
- ☐ 60 років і більше.

Чи використовуєте засоби інформаційних технологій у педагогічній діяльності:

- ☐ так;
- ☐ ні;
- ☐ інколи.

Чи потрібно Вам підвищення рівня кваліфікації щодо використання ІТ?

- ☐ так;
- ☐ ні.

Оцініть, будь ласка, свою готовність до використання ІКТ у професійній діяльності:

☐ не володію комп'ютерними технологіями, не вбачаю необхідності використання ІТ у своїй роботі;

☐ не використовую ІТ з огляду на різні обставини, але розумію їх необхідність;

☐ володію елементарними навичками роботи з ІТ, але використовую епізодично;

☐ систематично використовую ІТ у своїй педагогічній діяльності;

☐ самостійно вдосконалюю форми та методи роботи з використанням ІТ;

☐ володію на високому рівні та навчаю інших.

Коли найчастіше ви використовуєте презентації як засіб навчання?

- ☐ під час викладання нового матеріалу;
- ☐ під час закріплення навчального матеріалу (тренінги, лабораторні роботи тощо);

☐ під час самостійної роботи учнів із використанням диференційованого підходу в підборі завдань;

☐ інше (а саме): _____.

☐ не використовую.

Якщо Ви не використовуєте ІКТ на своїх заняттях, вкажіть, будь ласка, причини:

☐ не маю достатніх навичок;

☐ не маю часу, підготовка занять з ІКТ займає багато часу;

☐ не маю можливості мати завжди технічні засоби навчання на своїх заняттях;

☐ не вважаю за доцільне

☐ інша відповідь _____.

Який вплив на студента, на Вашу думку, має використання ІКТ?

☐ сприяє підвищенню пізнавального інтересу до дисципліни;

☐ сприяє зростанню успішності;

☐ формує навички самостійної продуктивної діяльності;

☐ відволікає студента від заняття;

☐ практично ніяк не впливає;

☐ інша відповідь _____.

Який вплив на Вашу педагогічну діяльність має використання ІКТ?

☐ дозволяє економити час на занятті;

☐ дозволяє збільшити глибину занурення в матеріал;

☐ підвищує ефективність заняття;

☐ дозволяє здійснювати індивідуальний підхід у навчанні;

☐ дозволяє інтегрувати вивчення предметів;

☐ заважає моїй педагогічній діяльності;

☐ відволікає студента від заняття.

Анкета для опитування студентів

Просимо Вас відповісти на всі запитання. Уважно прочитайте запитання і позначте ту відповідь, що найбільше відповідає Вашій думці. Якщо відповіді на запитання позначені «□», *вибираєте тільки один ва-ріант відповіді, якщо «□» – можете вибрати кілька варіантів відповідей.*

Чи є у Вашому власному користуванні комп'ютер?

- ☐ так;
- ☐ ні.

З якою метою Ви використовуєте комп'ютер:

- ☐ для тестування;
- ☐ для підготовки домашніх завдань;
- ☐ для підготовки рефератів, презентацій;
- ☐ для підвищення навичок користування комп'ютерною тех-нікою;
- ☐ для пошуку інформації в Інтернеті;
- ☐ для участі у навчальних проектах;
- ☐ для позакласної діяльності, участі в гуртках, факультативах;
- ☐ для розваг (ігри тощо).

Який вид організації занять Вам більше подобається:

- ☐ без використання ІТ;
- ☐ з використанням ІТ.

Ваше ставлення до впровадження інформаційних технологій в освітній процес?

- ☐ позитивне;
- ☐ негативне;
- ☐ байдуже;
- ☐ важко відповісти.

На Вашу думку, використання ІКТ під час занять:

- ☐ сприяє засвоєнню та запам'ятовуванню навчального мате-ріалу;
- ☐ підвищує інтерес до дисципліни;
- ☐ розвиває творче мислення;
- ☐ розвиває здібності до самостійної роботи;
- ☐ розвиває вміння спілкуватися на основі виконання спільних проектів;

- ☐ відволікає від заняття;
- ☐ практично ніяк не впливає.

Чи використовують викладачі засоби ІКТ під час проведення лекцій:

- ☐ так;
- ☐ інколи;
- ☐ ні.

Чи використовують викладачі засоби ІКТ під час проведення практичних занять:

- ☐ так;
- ☐ інколи;
- ☐ ні.

Чи використовують викладачі засоби ІКТ під час проведення лабораторних занять:

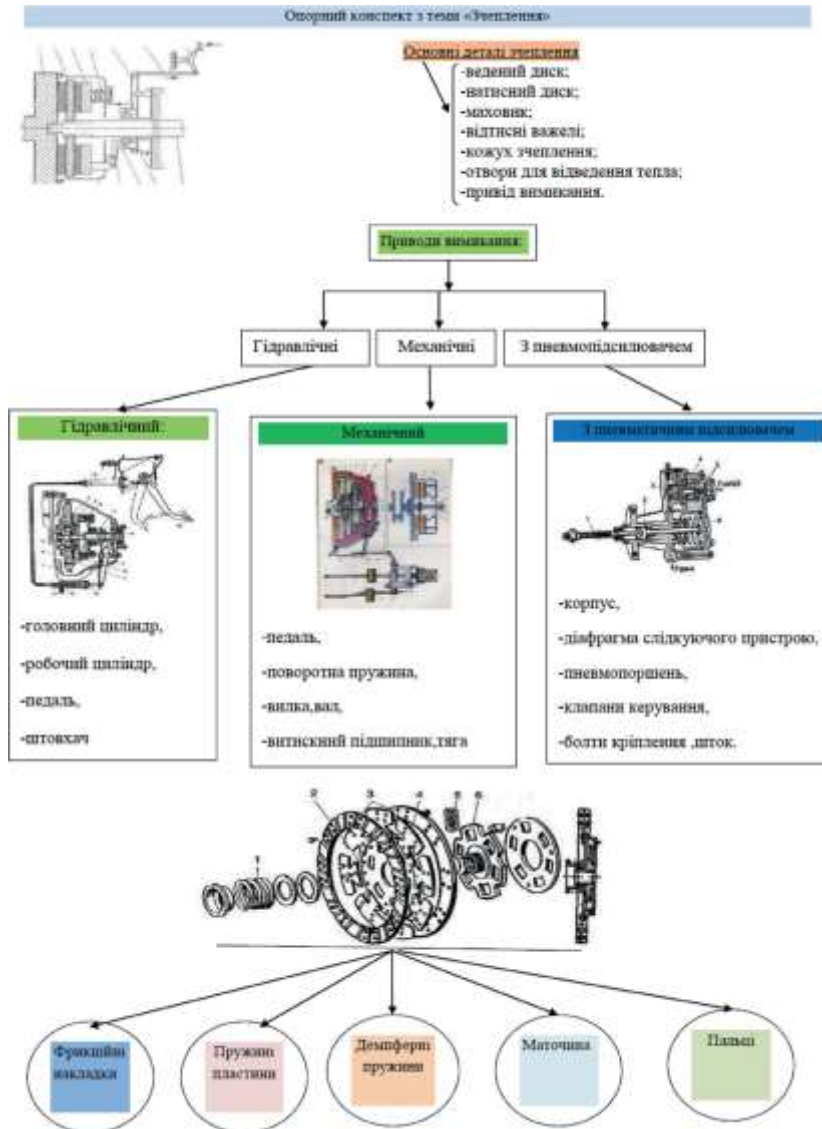
- ☐ так;
- ☐ інколи;
- ☐ ні.

Зазначте, як Ви ставитеся до занять із використанням ІКТ:

- ☐ заняття більш цікаві;
- ☐ краще розумію матеріал;
- ☐ краще запам'ятовую;
- ☐ хочеться самостійно робити презентації;
- ☐ цікаво, коли інші представляють свої презентації;
- ☐ не подобається;
- ☐ не бачу ніякої різниці;
- ☐ інша відповідь _____.

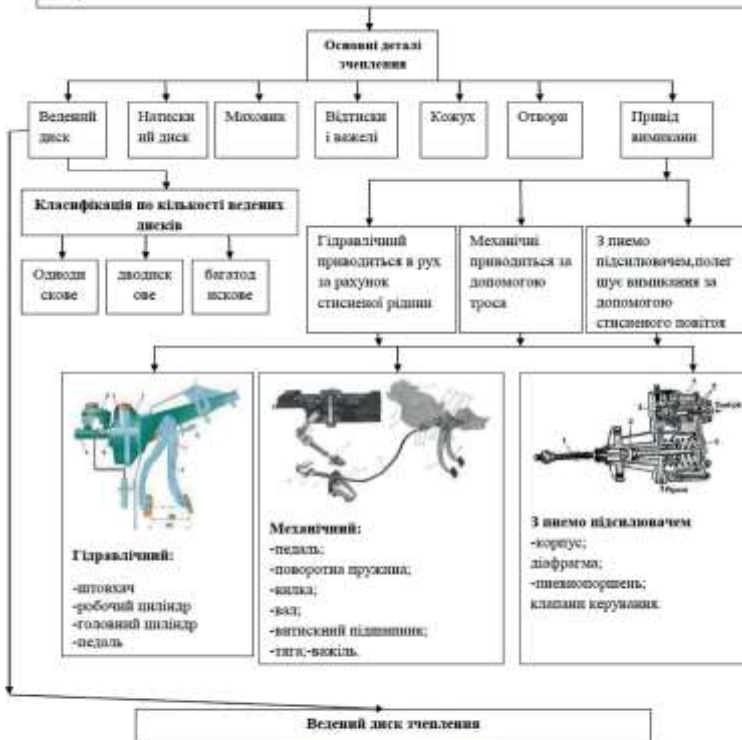
Викладачі під час заняття найчастіше використовують ІКТ для:

- ☐ тестування;
- ☐ демонстрування фільмів, перегляду та прослуховування аудіо- та відеоматеріалів;
- ☐ пояснення нового матеріалу з використанням презентацій, відеофільмів тощо;
- ☐ самостійної роботи студентів;
- ☐ інша відповідь _____.

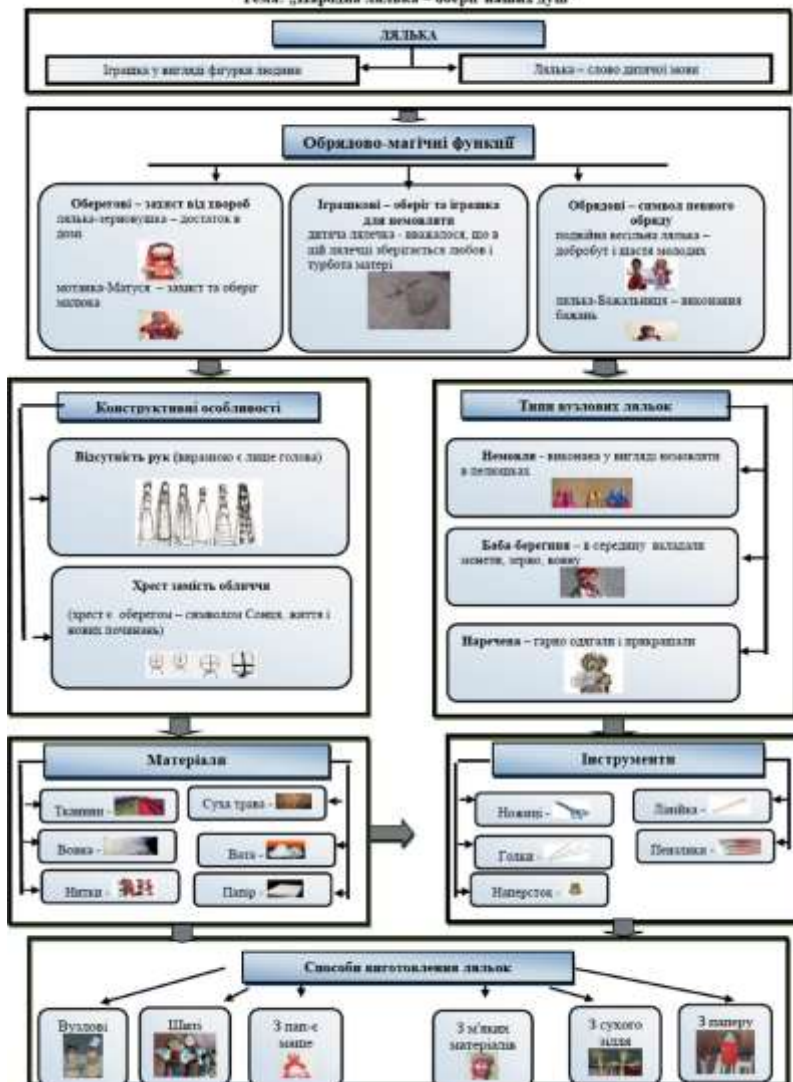

Логічні схеми на тему «Зчеплення»

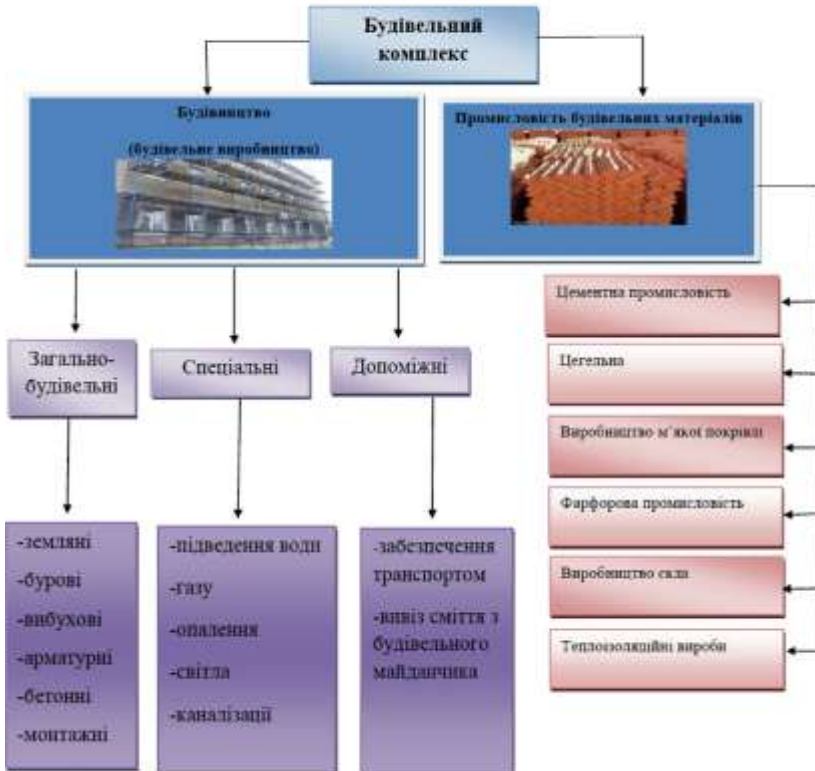
Зчеплення автомобіля призначене для плавного рухання автомобіля з місця та від'єднання КПП від двигуна.

Тема: „Народна ллялька – оберіг наших душ“

Логічна концепт-схема
Тема: Будівельний комплекс

Електронне видання

Самусь Тетяна Володимирівна
Маринченко Євгеній Олегович
Вовк Богдан Іванович
Опанасенко Віталій Петрович
Ющенко Валентина Михайлівна

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ З ПРОФЕСІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Навчально-методичний посібник

*для здобувачів спеціальності А5 Професійна освіта
спеціалізацій А5.37 Аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології, А5.31 Будівництво та зварювання,
А5.36 Технологія виробів легкої промисловості*

Підп. до розповсюдження 31.08.2026.
Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 3,89. Зам. №3587
Облік.-вид. арк. 2,98. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв №046 від 16 червня 2014 року

